በደ/ብ/ብ/ሕ/ክልል መንግስት ጤና ቢሮ

የ1998 በጀት አመት

የጤናዉ ሴክተር አፈጻጸም ሪፖርት

ነሐሴ, 1998

ማውጫ

ገጽ

1. መግቢያ 2

2. የጤና ፕሮግራሞችና አገልግሎቶች ዘርፍ

2.1. ቤተሰብ ጤና ክብካቤ አገልግሎት .... 3 - 19

2.1.2. ጤና ኤክስቴንሺን ፕሮግራም.. 3

2.1.3. ክትባት አገልግሎት 4- 13

2.1.4. ቤተሰብ ጤና ክብካቤ አገልግሎቶች .... 14 -19

2.2. ተላላፊ በሽታዎች መከላከልና ቁጥጥር... .... 20 - 28

2.2.1. ሳንባ ነቀርሳ፣ስጋደዌና አይነስዉርነት መከላከልና ቁጥጥር. .... 20 -24

2.2.2. ወባ በሽታ መከላከልና ቁጥጥር... .... 24 - 26

2.2.3. አካባቢ ጤና አገልግሎት... . 27

2.2.4. የተቀናጀ የበሽታዎች ቅኝት 27-28

2.3. መደበኛ ጤና አገልግሎት አቅርቦት....................................... .... 29 -31

2.4. ጤና ተቋማት ማስፋፋትና ማጠናከር .... 31 -33

2.5. ሰው ኃይል ልማት.. .... 34- 38

2.6. መድሀኒት አቅርቦትና አስተዳደር... .... 38 - 40

2.7. ማኔጅመንትና የመረጃ ስርአት... 40

3.ኤች.አይ.ቪ/ኤድስመከላከያናመቆጣጠሪያዘርፍ.. 41- 51

አባሪዎች

መግቢያ

የ1998 በጀት አመት የጤናው ሴክተር ዋና ተግባር የአምስት አመት የጤና ልማት መርሀግብር፣ የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂና የምዕተ ዘመኑን የጤና ልማት ግቦች ለማሳካት ወሳኝ ስራዎች የተሰሩበት በጀት አመት ነው፡፡ በጤና ኤክስቴንሽን ፕሮግራም አማካኝነት በሽታን ለመከላከልና ጤናን ለማጎልበት፣ እንዲሁም ኤች አይ ቪ/ኤድስ ተቋማዊና ማህበረሰባዊ ምላሽ ለመፍጠር የሚያስችል የሀሳብ፣ የአስተሳሰብና የአኗኗር ለዉጥ በምልአተ ህዝብ ደረጃ ለማምጣት የሚረዱ ተግባራትን ማከናወን፣ የጤና ልማት ሥራችን በሕዝብ ባለቤትነት እንዲፈጸም በበሽታ መከላከልና ጤና ማጐልበት ሥራችን ላይ ማነቆዎችን ለይቶ ማስተካከል፣ የጤና ኤክስቴንሽን ፕሮግራማችንን ሁሉን ደራሽና ሁሉን አቀፍ ማድረግ ፣ መሠረታዊ ጤና አገልግሎት ተቋማትን በተቀመጠላቸው የሕዝብ ሽፋን ስሌት ማዳረስ፣ የሠለጠነ የሰው ኃይል ፍላጐትን ለማሳካት መረባረብና የጤና አገልግሎት አሰጣጥና አስተዳደር ስርዓት ማሻሻል ትኩረት የተሰጠባቸው ነበሩ፡፡

በጀት አመቱም ሴክተሩ በሁለት ም/ቢሮ ኃላፊዎች በሚመሩ የጤና ፕሮግራሞችና አገልግሎቶችና በኤች አይ ቪ ኤድስ መከላከያና መቆጣጣሪያ ዘርፎች እንዲደራጅ በመደረጉ በሁለቱም ዘርፎች እቅድ አፈጻጸሙን በተመለከተ የቅርብ ድጋፍና ክትትል ሲደረግ ቆይቷል፡፡ በጤና ፕሮግራሞችና አገልግሎቶች ዘርፍ የጤና ኤክስቴንሺን ፕሮግራም፣ የቤተሰብ ጤና ክብካቤ፣ የበሽታዎች መከላከያ፣ቁጥጥርና የተቀናጀ የበሽታዎች ቅኝትና የጤና አገልግሎትና የሰዉ ኃይል ልማት የተካተቱ ሲሆን የኤች አይቪ ኤድስ መከላከያና መቆጣጠሪያ ዘርፍም በድጋፍና ክብካቤና በዘርፈ ብዙ ምላሽ መምሪያዎች ተደራጅተዉ በመንቀሳቀስ ላይ ይገኛሉ፡፡ የሴክተሩም የ1998 በጀት ዓመት አፈጻጸም ዝርዝር ሪፖርት ሁለቱን ዘርፎች ባማከለ መልኩ ቀጥሎ ይቀርባል፡፡

የጤና ፕሮግራሞችና አገልግሎቶች ዘርፍ

ቤተሰብ ጤና ክብካቤ

የጤና አገልግሎት ኤክስቴንሺን ፕሮግራም

የሕብረተሰባችን ንቃተ ጤና በማሳደግ ጤናማ ባህሪይ ፣ አኗኗር፣ አመጋገብና አስተሳሰብ መፍጠር ሕዝባችንን የጤናው ጉዳይ ባለቤት ከማድረግ ውጪ የማይፈጸም መሆኑ ቢታወቅም ይህንኑ ተቋማዊ አድርጎ መደገፍ የሚታለፍ አይደለም:: በኢትዮጵያ ታሪክ ለመጀመሪያ ጊዜ *"ታሞ* **ከመማቀቅ አስቀድሞ መጠንቀቅ"** የሚለውን አባባል ወደ ተግባር ያሸጋገርንበት የጤና ኤክስቴንሽን ፕሮግራማችን በበጀት አመቱ አፈጻጸማችን ሙሉ በሙሉ የተሳካ ነበር:: ከ1997 ጀምሮ በድምሩ 2246 የጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያዎች በእቅዳችን መሠረት ተመርቀው ወደየቀበሌያቱ እንዲመደቡ ተደርጓል:: ሠልጣኞች ከሴቶች ጉዳይ መዋቅር ጋር በመሆን የሁለት ሳምንት ማጠ ናከሪያ ሥልጠናና ተጨማሪ የሁለት ሳምንት የፖሊሲና ስትራቴጂዎች ሥልጠና ስለተሰጣቸው ከማንኛውም ጊዜ በላይ በሽታን የመከላከል ጤናን የማጐልበትና የሴክተሮች ትስስር ሁለንተናዊ ክህሎት እንዲኖራቸው ተደርጓል:: በ1998 በጀት አመትም 2228 አዲስ የኤክስቴንሽን ባለሙያዎች በስድስት ማሠልጠኛ ተቋማት እንዲገቡ የተደረገ ሲሆን ከነዚህም ለመጀመሪያ ጊዜ ከቤንች ማጂና ደቡብ ኦሞ ዞኖች58 የአርብቶ አደር አካባቢ ሠልጣኞች በአርባ ምንጭ ጤና ሳይንስ ኮሌጅ ትምህርት ተከታትለዋል::

የከተማ ጤና ኤክስቴንሽን ፕሮግራምን ተግባራዊ ማድረግ ይቻል ዘንድ ከፌዴራል ጤና ጥበቃ ሚኒስቴር ጋር በመተባበር ሲካሄድ የነበረው የመጨረሻው የጥናት ገጽታ እየተጠናቀቀ ሲሆን በ1999 በጀት አመት ወደ ተግባር የሚገባበት ይሆናል::

የጤና ኤክስቴንሽን ፕሮግራማችንን ተቋማዊ ለማድረግ መሠረታዊ ጤና አገልግሎት ተቋማት ያላቸው ድርሻ ከፍተኛ መሆኑ ይታወቃል:: ይህንንም እቅድ በህብረተሰብ ተሳትፎ እዉን ማድረግ ይቻል ዘንድ በ1997 እና በ1998 በጀት ዓመት ከ2272 በላይ ጤና ኬላዎች ግንባታ በመካሄድ ላይ ሲሆን በበጀት አመቱ በተደረገው ከፍተኛ ርብርብ 1374 ጤና ኬላዎች ተጠናቀዉ ለአገልግሎት ዝግጁ ሆነዋል:: የመከላከሉን የጤና አገልግሎት እያንዳንዱን ቤት ማኳኳት ይችል ዘንድ ይህንኑ መርህ በቅድሚያ አምነዉና ተግባራዊ ማድረግ ከጀመሩና በቀጣይም ጤናማ አኗኗርን ወደ ህብረተሰቡ ሰርጸ እንዲገባ የበኩላቸዉን አስተዋጽዎ ማበርከት በሚፈልጉ በጎ ፈቃደኛ የጤና መልእክተኖች መታጀብና መተግበር ያለበት መሆኑን በመታመኑ ይካዉ እንቅስቃሴ በበጀት አመቱም ተጠናክሮ ተካሂዷል:: አያሌ በጎፈቃደኛ የጤና መልእክተኞች ሰልጥነዉ በማገልገል ላይ ናቸዉ:: እስካሁንም ከ20 ሺህ በላይ ሰልጥነዋል::

የጤና ኤክስቴንሺን ፕሮግራሙ በቀጣይ ተጠናክሮ ይካሄድዘንድ በፕሮግራሙ ዙሪያ የሚታዩት፣ የባለሙያዎች ወደ ፈዉስ ህክምና የማድላት አዝማሚያዎች፣ በተመደቡበት ቀበሌያት በቋሚነት አለመኖር፣ የሚመሩበት እቅድና የስራ ፕሮግራም በቋሚነት አለመኖር ፣ የድጋፋዊ ክትትልና ለነሱ መሰጠት ያለበት ድጋፍ የተቀራረጠ መሆን እንዲሁም ወጥ የሪፖርት ማቅረቢና የእለት ተእለት ክንዉን መመዝገቢያ መዛግብት አለመኖር ችግሮች ሊሻሻሉ ይገባል::

ክትባት

የሕፃናትንና የእናቶችን የሞት መጠን ለመቀነስ አንዱ መከላከያ ስልት ክትባት ፕሮግራምን ለሁሉም ተጠቃሚዎች ማድረስ መሆኑ ይታወቃል:: በበጀት አመቱም የቲቢ መከላከያ ክትባትን እድሜያቸዉ ከአንድ አመት በታች ለሆኑ ለ 615,780 ለመስጠት ታቅዶ አገልግሎቱን ለ544,853(88%) መስጠት ተችሏል:: ሽፋኑም በ1997 ከነበረበት 83% በ1998ወደ(84.6%) አድጓል::

የዘጊአናዳ -ትክትክ-መንጋጋ ቆልፍ/ዲፒቲ3/ ክትባትን በአመቱ ለ538,554 እድሜያቸው ከአንድ ዓመት በታች ለሆኑ ሕፃናት በመስጠት ሽፋኑን 95% ለማድረስ ታቅዶ በበጀት አመቱ አገልግሎቱን ለ 513,865 (95%) ተሰጥቷል:: ሽፋኑም 89% ተከናዉኗል:: የኩፍኝ መከላከያ ክትባትን እድሜያቸዉ ከአንድ አመት በታች ለሆኑ ለ510,209 ሕጻናት በመስጠት ሽፋኑን በ1997 ከነበረበት 82% ወደ 90% ለማሳደግ ታቅዶ በበጀት አመቱ አገልግሎቱ ለ 492,729 (96%) መስጠት ተችሏል:: ሽፋኑም ወደ 85.7% እድጓል::

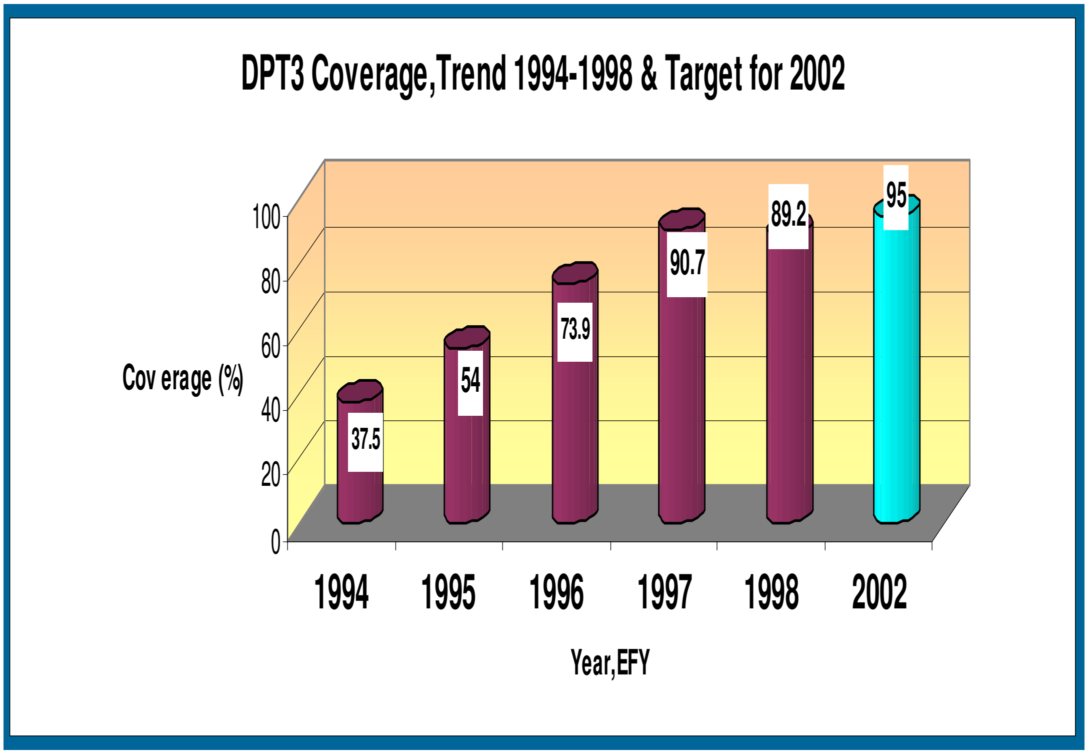

በበጀት አመቱም እድሜያቸዉ ከ 1 አመት በታች ለሆኑ 479,926 ህጻናት የፖሊዮ ክትባት የተሰጠ ሲሆን ሽፋኑም 83.4% ደርሷል፡፡ በበጀት አመቱ ሁሉንም አይነት ክትባቶች ወስደዉ ያጠናቀቁ ህጻናት ቁጥር 360,317 ያህል ሲሆን ያጠናቀቁ ሽፋንም በ1997 59% ከነበረበት ወደ 62.67% አድጓል፡፡ የህጻናት ክትባት በተመለከተ በበጀት አመቱ በተደረገዉ ርብርብ በ1997 የደረስንበትን ግብ ለመጠበቅ መቻላችን የሚያበረታታ ቢሆንም ለአመቱ የተቀመጡት የዲፒቲ3፣የፖሊዮና ክትባት ያጠናቀቁ ህጻና ግብ ሙሉ በሙሉ አልተሳከም፡፡

የቴታነስ ወይም መንጋጋ ቆልፍ መከላከያ ክትባትን / TT2+ / ለ 476,119 እርጉዝ ለሆኑና 1,451,945 እርጉዝ ላልሆኑ ሴቶች ለመስጠት ታቅዶ በበጀት አመቱ ለ 438,365 (92%) እርጉዝ ለሆኑና 1,023,436 (70%) እርጉዝ ላልሆኑ ሴቶች ለመስጠት ተችሏል፡፡ የእርጉዝ ሴቶች የ TT2+ክትባት ሽፋን በ1997 መጨረሻ ከደረሰበት 61% ወደ 68 % የደረሰ ሲሆን እርጉዝ ያልሆኑ ሴቶች የ TT2+ክትባት ሽፋንም በ1997 መጨረሻ ደርሶበት በነበረዉ 35% በላይ ማሳደግ አልተቻለም፡፡ በበጀት አመቱም ተከታታይ የቴታነት መከላለያ ክትባት በዘመቻ መልክ በክልላችን ባሉ ዞኖችና ልዩ ወረዳዎች ከአጋር ድርጅቶች ጋር በቅንጅት ተካሂዷል፡፡ በበጀት አመቱም በክትባት መረጃ አመዘጋገብና አያያዝ ዙሪያ የጥራት ጉድለት፣ በየተቋማቱ ያሉ የሪፖርት ፎርማቶችና ታሊሺቶች የተለያዩ መሆን ለዳታ ጥራት ተጠቃሽ ምክንያቶች በመሆናቸዉ ትኩረት ሰተን ማሻሻል ያለብን ጉዳዮች ናቸዉ፡፡ በሌላ በኩል የፖሊዮና የዲፒተ3ኀክትባት ሽፋን መለያየት ዘመቻን ተከትሎ የፖሊዮ ክትባት አለመሰጠቱን አመላካች መሆኑን ለማወቅ ተችሏል፡፡ ስለሆነም ይህም ክፍተት መሻሻል ይኖርበታል፡፡

የስነምግብ ፕሮግራም

በክልልላችን ለድርቅ ለተጋለጡ ዞኖችና ወረዳዎች መንግሥታዊ ካልሆኑ ድርጅቶች ጋር በመተባበር በከፍተኛ የምግብ እጥረት የተጠቁ (severe malnutrition) በአማካይ 1000 የጨቅላ ህፃናት በየወሩ ይታከማሉ ይህንኑ ችግር ከስሩ ለማቃለል ከዩኒሴፉና አደጋ መከላከል ጋር በመተባበር (Enhanced outreach እና Expanded EOS) በክልሉ በሙሉ እየተካሄደ ይገኛል፡፡ በበጀት አመቱም በአመት ሁለት ጊዜ ማለትም በየ 6 ወሩ ከ 6 ወር እስከ 5ዓመት ለሆኑ ህጻናትቫይታሚን ኤ እደላ፣የሆድ ትላትል የማስወገድ (Deworming)- ከአንድ እስከ አምስት ዓመት ለሆኑ፣ደርሶ መልስ/ዉሎ ገብ የክትባት አገልግሎትን የማጠናከር ፣የጤና አጠባበት ትምህርት (Health education) በጤናና በሥነ ምግብላይ ሲካሄድ ቆይቷል፡፡

ለድርቅ ለተጋለጡ 55 ወረዳዎች የምግብ እጥረት ልየታ Screening for malnutrition ለህፃናትና ለእርጉዞች እንዲሁም ለሚያጠቡ እናቶች ተደርጎ መካከለኛ የምግብ እጥረት (Moderate malnutrition) ላለባቸዉ ተጨማሪ ምግብ Supplementary food ከአደጋ መከላከልና ጋር በመተባበር ተሰቷል፡፡ እነዚህ ሥራዎች በአገራችን የምዕተ አመቱን የጤና ግቦች ለማሳካት

በ2015 የሕፃናትን ሞት በ63% ለመቀነስ በወጣው ዕቅድ ከ 30- 40% የሕፃናትን ሞት ሊቀነስ ይችላል ተብሎ ይገመታል፡፡ በበጀት አመቱም ENA (Essential nutrition action) ሥልጠና ለባለሙያዎች ተካሂዷል፡፡ ይህንኑ ለማስተባበር መንግስታዊና መንግስታዊ ያልሆኑ ድርድቶች በመተባበር child survival working group በክልል ደረጃ ተቋቁም በየወሩ እየተሰበሰበ በመሥራት ይገኛል፡፡

በ1998 በጀት አመት በታህሳስ ወር ለድርቅ ከተጋለጡ 54 ወረዳዎች 4ኛ ዙር EOS የተካሄደ ሲሆን በዚህም እንቅስቃሴ 1, 450, 406 ህጻናት የቫይታሚን ኤ እደላ ፣ አግኝተዋል፡ 87% ሽፋን ፡፡ የሆድ ጥገና ትላትል ማስወገድ (Deworming)- በተመለከተ 1,256,625 ከአንድ እስከ አምስት ዓመት የሆኑ ህጻናት መድሀኒት ተሰቷል ፡፡ ሽፋኑም 86% ደርሷል፡፡ በበጀት አመቱም እድሜያቸዉ ከ አምስት አመት በቻት የሆኑ 1,402,943 ተለክተዋል (Screening for malnutrition) ፣ 84% ሽፋንም ተከናዉኗል፡፡ 259788 እርጉዝ /ለሚያጠቡ እናቶች ተመሳሳይ የምግብ እጥረት ልየታ ስራ ተከናዉኗል ፡፡ በነዚሁ በድርቅ በተጋለጡ 54 ወረዳዎች በግንቦት ወር በተካሄደ የኩፍኝ መከላከያ ክትባት 1,328,450 ህጻናት ተከትበዋል 80% ሽፋን ተከናዊኗል፡፡ በበጀት አመቱ በቀሪዎቹ 50 ወረዳዎች 478984 የቫይታሚን ኤ ፣ 119867 የሆድ ጥገኛ ትላትል ማሰወደግ መድሀኒት ተሰቷል፣ ሽፋኑም እንደ ቅደም ተከተላቸዉ 76% % እና 74% ተከናዉኗል፡፡

EOS activities performance

EOS round	De-worming Coverage	eligible children 6-59 months	Vitamin A supplement coverage	Lactating/pregnant Mothers with moderate malnutrition screened
1st	81%	1,329,024	92%	20%
2nd	83%	1,329,024	93%	19%
3rd	85%	1381522	95%	58%
4th	86%	1,256,625	87%	60%

ሰንጠረዥ 1 ፡ **ከ1አመት በታች የቢሲጂ ክትባት የ1997 እና የ1998 አፈጻጸም በዞንና ልዩ ወረዳ**

ተቁ	ዞን/ልወ	1997 ክንዉን		የ1998 ክንዉን	
		ቁጥር	ሽፋን (%)	ቁጥር	ሽፋን (%)
1	ቤ/ማጂ	17,390	88.25	16,232	80.07%
2	ዳዉሮ	11,355	70.53	13,830	83.61%
3	ጋሞጎፋ	51,644	80.26	49,544	74.85%
4	ጌዲኦ	29,913	88.19	30,930	88.56%
5	ጉራጌ	49,184	73.21	46,876	67.85%
6	ሀዲያ	49,327	86.67	56,090	95.84%
7	ካፋ	19,880	57.45	26,874	75.52%
8	ከም/ጠ	26,816	86.61	28,637	89.94%
9	ሸካ	5,684	71.35	10,856	132%
10	ሲዳማ	113,077	96.97	112,339	93.65%
11	ስልጤ	27,714	81.71	31,713	90.98%
12	ደ/ኦሞ	12,322	62.89	12,185	60.48%
13	ወላይታ	63,862	92.09	68,323	95.79%
14	አላባ	6,900	77.03	7,664	83.12%
15	አማሮ	5,093	87.92	5,688	95.55%
16	ባሰኬቶ	1,266	66.70	960	49.18%
17	ቡርጂ	2,461	105.67	2,045	85.28%
18	ዲራሼ	4,228	78.68	4,754	85.97%
19	ኮንሶ	8,134	87.52	8,408	88.03%
20	ኮንታ	3,131	86.92	2,312	62.44%
21	የም	2,557	67.15	2,410	61.62%
22	አዋሳ ከተማ አስተ	4,256	84.65	5,225	101.38%
	ክልል	516,194	83.63	543,895	84.48%

ሰንጠረዥ 2 : **ከ1አመት በታች የዲፒቲ3 ክትባት የ1997 አፈጻጸምና የ1998 እቅድ ክንዉን በዞንና ልዩ ወረዳ**

ተቁ	ዞን/ልወ	1997 ክንዉን		1998 እቅድ	1998ክንዉን	
		ቁጥር	ሽፋን (%)	ሽፋን	ቁጥር	ሽፋን
1	ቤ/ማጂ	15,310	87.00	91	14,437	80
2	ዳዉሮ	10,359	72.05	75	13,989	95
3	ጋሞጎፋ	42,253	73.53	77	42,810	72
4	ጌዲኦ	27,281	90.06	94	27,313	88
5	ጉራጌ	48,344	80.58	84	45,224	73
6	ሀዲያ	49,535	97.47	100	51,420	98
7	ካፋ	20,907	67.65	71	23,816	75
8	ከም/ጠ	24,668	89.22	93	26,764	97
9	ሸካ	5,743	80.73	84	10,784	125
10	ሲዳማ	116,741	112.11	100	111,913	104
11	ስልጤ	28,256	93.29	98	31,304	101
12	ደ/ኦሞ	10,874	62.15	65	12,030	67
13	ወላይታ	61,859	99.89	100	62,402	98
14	አላባ	6,956	86.96	91	7,187	87
15	አማሮ	5,407	104.52	100	5,047	95
16	ባስኬቶ	1,200	70.80	74	1,565	90
17	ቡርጂ	2,368	113.85	100	2,392	112
18	ዲራሼ	3,776	78.68	82	4,659	94
19	ኮንሶ	8,587	103.46	100	8,030	94

20	ኮንታ	3,081	95.77	100	2,212	67
21	የም	2,594	76.29	80	2,315	66
22	አዋሳ	4,246	94.57	99	5,296	115
	ክልል	500,345	90.77	95	513,865	89

ሰንጠረዥ 3 : **DPT1-DPT3 Dropout rate በዞንና ልዩ ወረዳ** 1998

		DPT1	DPT3	Drop out	
ተቁ	ዞን/ልወ	Achieved	Achieved	Number	Rate
1	ቤ/ማጂ	18,226	14,437	3,789	20.79%
2	ዳውሮ	14,883	13,989	894	6.01%
3	ጋሞጎፋ	49,138	42,810	6,328	12.88%
4	ጌዲኦ	31,511	27,313	4,198	13.32%
5	ጉራጌ	47,790	45,224	2,566	5.37%
6	ሀዲያ	55,508	51,420	4,088	7.36%
7	ካፋ	28,636	23,816	4,820	16.83%
8	ከም/ጠ	27,199	26,764	351	1.60%
9	ሸካ	11,060	10,784	276	2.50%
10	ሲዳማ	119,984	111,913	8,071	6.73%
11	ስልጤ	32,752	31,304	1,448	4.42%
12	ደ/ኦሞ	18,393	12,030	6,363	34.59%
13	ወላይታ	65,536	62,402	3,134	4.78%
14	አላባ	7,597	7,187	410	5.40%
15	አማሮ	5,612	5,047	565	10.07%
16	ባስኬቶ	1,729	1,565	164	9.49%
17	ቡርጂ	2,280	2,392	-112	-4.91%
18	ዲራሼ	5,642	4,659	983	17.42%
19	ኮንሶ	8,755	8,030	725	8.28%
20	ኮንታ	3,081	2,212	869	28.21%
21	የም	2,472	2,315	157	6.35%
22	አዋሳከተማ	5,238	5,296	-58	-1.11%

	ክልል	563,022	512,909	50,029	8.87%

ሰንጠረዥ 4 : **ከ1አመት በታች የፖሊዮ 3 ክትባት የ1997 እና የ1998 አፈጻጸም በዞንና ልዩ ወረዳ**

ተቁ	ዞን/ልወ	1997 ክንዉን		የ1998 ክንዉን	
		ቁጥር	ሽፋን (%)	ቁጥር	ሽፋን (%)
1	ቤ/ማጂ	12,471	70.87%	12,204	67.41%
2	ዳዉሮ	9,500	66.08%	12,969	87.80%
3	ጋሞጎፋ	39,983	69.58%	41,055	69.46%
4	ጌዲኦ	24,704	81.56%	25,583	82.03%
5	ጉራጌ	45,627	76.05%	43,961	71.26%
6	ሀዲያ	47,204	92.88%	49,890	95.46%
7	ካፋ	17,902	57.93%	20,427	64.28%
8	ከም/ጠ	23,532	85.12%	27,073	95.22%
9	ሸካ	5,382	75.65%	9,169	106%
10	ሲዳማ	109,583	105.23%	107,233	100.11%
11	ስልጤ	22,324	73.70%	29,489	94.74%
12	ደ/ኦሞ	9,162	52.37%	9,868	54.85%
13	ወላይታ	52,034	84.02%	54,446	85.48%
14	አላባ	6,201	77.52%	7,156	86.92%
15	አማሮ	4,814	93.06%	4,898	92.14%
16	ባሰኬቶ	1,057	62.36%	1,455	83.48%
17	ቡርጂ	2,262	108.75%	2,361	110.28%
18	ዲራሼ	3,213	66.95%	3,726	75.46%
19	ኮንሶ	5,652	68.10%	7,920	92.86%
20	ኮንታ	2,205	68.54%	1,640	49.61%
21	የም	2,529	74.38%	2,171	62.17%
22	አዋሳ ከተማ አስተ	4,234	94.30%	5,232	113.69%
	ክልል	451,575	81.92%	479,926	83.47%

ሰንጠረዥ 5 : **ከ1አመት በታች የኩፍኝ ክትባት የ1997 እና የ1998 አፈጻጸም በዞንና ልዩ ወረዳ**

ተቁ	ዞን/ልወ	1997 ክንዉን		የ1998 ክንዉን	
		ቁጥር	ሽፋን (%)	ቁጥር	ሽፋን (%)
1	ቤ/ማጂ	13,789	78%	11,449	63
2	ዳዉሮ	10,322	71%	13,804	93
3	ጋሞጎፋ	42,368	73%	38,757	66
4	ጌዲኦ	22,698	74%	22,545	72
5	ጉራጌ	43,864	73%	41,652	68
6	ሀዲያ	45,173	88%	55,310	106
7	ካፋ	19,258	62%	20,690	65
8	ከም/ጠ	22,888	82%	27,040	95
9	ሸካ	4,395	61%	8,899	108
10	ሲዳማ	108,501	104%	116,641	109
11	ስልጤ	25,603	84%	28,494	92
12	ደ/ኦሞ	9,676	55%	9,588	53
13	ወላይታ	56,244	90%	62,787	99
14	አላባ	5,303	66%	6,614	80
15	አማሮ	4,026	77%	4,955	93
16	ባሰኬቶ	924	54%	1,425	82
17	ቡርጂ	2,186	105%	1,995	93
18	ዲራሼ	3,376	70%	3,985	81
19	ኮንሶ	7,057	85%	6,665	78
20	ኮንታ	2,543	79%	2,183	66
21	የም	2,399	70%	2,246	64
22	አዋሳ ከተማ አስተ	3,784	84%	5,005	109
	ክልል	456,377	82%	492,729	85

ሰንጠረዥ 6 : **ነፍሰጡር ለሆነ የቲቲ2 ክትባት የ1997 አፈጻጸምና የ1998 ክንዉን በዞንና ልዩ ወረዳ**

ተቁ	ዞን/ልወ	1997 ክንዉን		1998 ክንዉን	
		ቁጥር	ሽፋን (%)	ቁጥር	ሽፋን (%)
1	ቤ/ማጂ	10,747	54.54	9,792	48.30%
2	ዳዉሮ	6,369	39.56	7,004	42.34%
3	ጋሞጎፋ	25,155	39.09	34,929	52.77%
4	ጌዲኦ	20,075	59.18	20,710	59.30%
5	ጉራጌ	42,806	63.72	41,905	60.66%
6	ሀዲያ	49,773	87.46	56,609	96.73%
7	ካፋ	12,104	34.98	13,742	38.62%
8	ከም/ጠ	24,464	79.02	47,817	150.18%
9	ሸካ	3,457	43.4	7,204	41.83%
10	ሲዳማ	103,143	88.45	116,362	97.01%
11	ስልጤ	26,026	76.73	26,247	75.30%
12	ደ/ኦሞ	7,262	37.07	6,498	32.25%
13	ወላይታ	28,462	41.04	27,169	38.09%
14	አላባ	3,189	35.6	3,570	38.72%
15	አማሮ	2,891	49.91	4,403	73.96%
16	ባሰኬቶ	783	41.25	597	30.58%
17	ቡርጂ	1,263	54.23	1,274	53.13%
18	ዲራሼ	2,114	39.34	2,462	44.52%
19	ኮንሶ	4,481	48.21	5,815	60.88%
20	ኮንታ	1,083	30.07	437	11.80%
21	የም	853	22.4	391	10.00%

	አዋሳ ከተማ አስተ	2,227	44.29	3,428	66.51%
22	ክልል	378,727	61	438,365	68

ሰንጠረዥ 7 : **ነፍሰጡር ላልሆኑ የቲቲ2 ክትባትየ1997 እና 1998 አፈጻጸም በዞንና ልዩ ወረዳ**

ተቁ	ዞን/ልወ	1997 ክንዉን		1998 ክንዉን	
		ቁጥር	ሽፋን (%)	ቁጥር	ሽፋን (%)
1	ቤ/ማጂ	33,503	37.14	28,820	31.06%
2	ዳዉሮ	33,637	45.64	28,022	37.01%
3	ጋሞጎፋ	69,204	23.5	78,738	25.99%
4	ጌዲኦ	31,752	20.45	33,216	20.78%
5	ጉራጌ	173,584	56.44	142,231	44.98%
6	ሀዲያ	69,213	26.57	83,137	31.03%
7	ካፋ	42,023	26.53	46,081	28.29%
8	ከም/ጠ	82,897	58.49	58,628	40.23%
9	ሸካ	11,810	32.38	33,661	42.70%
10	ሲዳማ	178,651	33.47	217,817	39.67%
11	ስልጤ	68,670	44.23	62,433	39.13%
12	ደ/ኦሞ	20,294	22.63	12,805	13.88%
13	ወላይታ	139,792	44.04	140,361	42.99%
14	አላባ	5,352	13.05	11,121	26.35%
15	አማሮ	7,561	28.51	10,178	37.35%
16	ባሰኬቶ	1,760	20.25	516	5.77%
17	ቡርጂ	5,077	47.62	4,983	45.39%
18	ዲራሼ	5,070	20.61	5,503	21.74%
19	ኮንሶ	11,496	27.02	13,267	30.35%
20	ኮንታ	6,932	42.04	2,682	15.82%
21	የም	7,509	43.08	2,761	15.42%

22	አዋሳ ከተማ አስተ	2,855	12.04	6,475	27.45%
	ክልል	1,008,642	35.7	1,023,436	34.73%

ቤተሰብ እቅድ አገልግሎት

የቤተሰብ እቅድ አገልግሎትን በበጀት አመቱ ለ1,743,533 በመስጠት ሽፋኑን ወደ 60% ለማድረስ ታቅዶ አገልግሎቱን ለ1,658,114 ተጠቃሚዎች ለመስጠት ተችሏል፡፡ከእቅዱም (95%)ተከናዉኗል፡፡ ሽፋኑንም 56% ለማድረስ ተችሏል፡፡ ይሁንና በዚህ አገልግሎት ዘርፍ በተከታታይና ድጋሚ የአገልግሎቱ ተጠቃሚዎች አመዘጋገብ ዙሪያ በባለሙያዎች መሀል እየታየ ያለዉ የዳታ አመዘጋገብ ልዩነትና የተጠቃሚዎች አመዘጋገብ ወጥነት የጎደለዉ/ ድግግሞሽ/ ና የተዘበራረቀ ሆኖ መታየት ለአፈጻጸም ክትትል ችግር እያስከተለ በመሆኑ ከወዲሁ እልባት ሊሰጠዉ ይገባል ፡፡

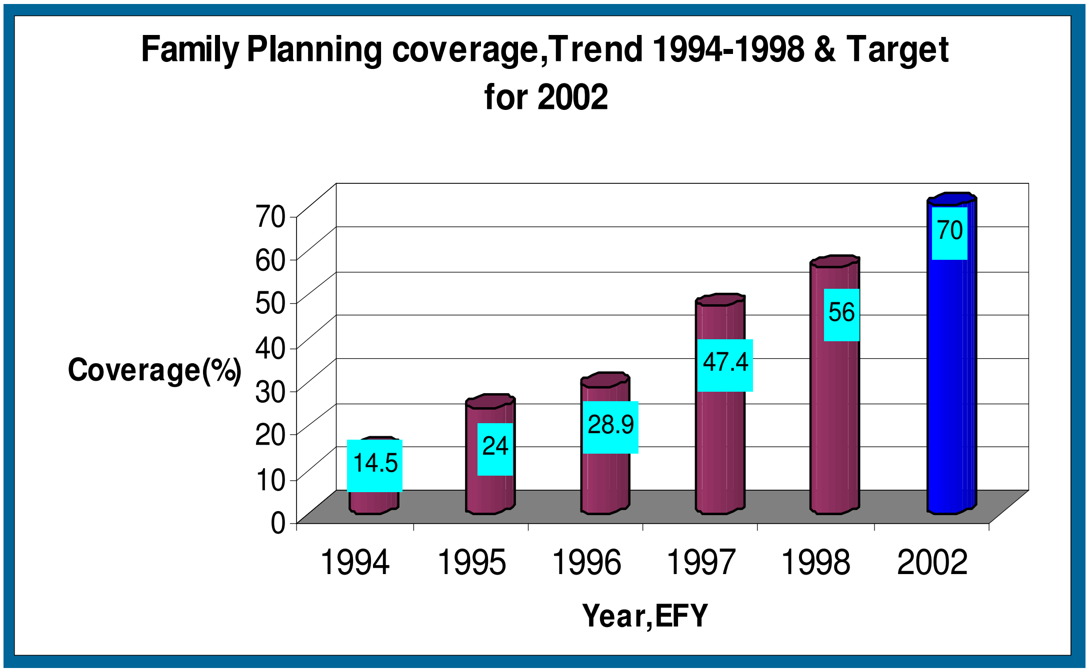

ቅድመ ወሊድ ክብካቤ አገልግሎት

በ1998 አገልግሎቱን ለ 444,378 ተጠቃሚዎች በመስጠት ሽፈኑን ወደ 70% ለማሳደግ ከታቀደዉ በበጀት አመቱ አገልግሎቱን ለ 393,780 (88%) ተጠቃሚዎች ተሰቷል። ሽፋኑም 61% ደርሷል። ይሁንና በበጀት አመቱ የተቀመጠዉን ግብ ለመድረስ አለመቻላችንን ፈትሸን የቀጣዩን አመት ግብ በተሳካ መልኩ ለማካሄድ ከወዲሁ ቅድመ ዝግጅት ማድረግ ይጠበቅብናል።

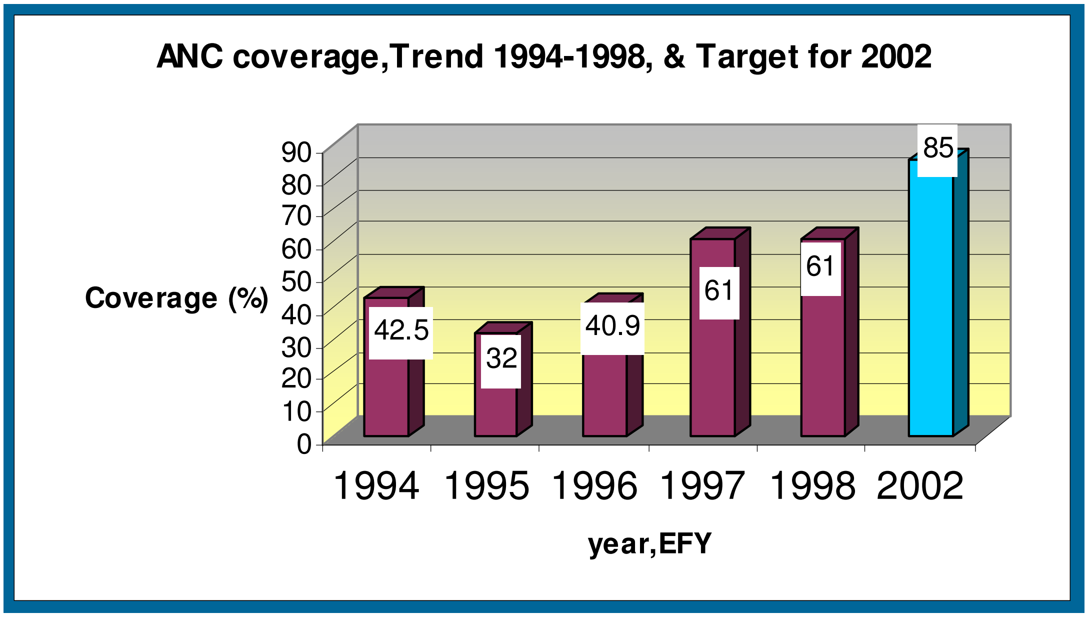

ወሊድ አገልግሎት

በ1998 መጨረሻ የወሊድ አገልግሎትን ለ 222,188 ወላዶች በመስጠት ሽፋኑን ወደ 35% ለማሳደግ ታቅዶ አገልግሎቱን መስጠት የተቻለዉ ለ163,162 ሲሆን ከእቅዱ 73% ተከናዉኗል። ሽፋኑም በ1997 ከነበረበት 18% ወደ 25% አድጓል። ይሁንና ለመድረስ የታቀዉ ግብ አልተደረሰም። በጤና ተቋማት የሚሰጠዉ የወሊድ አገልግሎት ከቀደምት አመታት ጋር ሲነጻጸር መሻሻል እየታየበት ቢሆንም የተጠቃሚዎች ቁጥር የሚፈለገዉን ያህል ያለመሆኑ የህብረተሰቡ ግንዛቤ ማነስ ብኣ ሳይሆን የሚሰጠዉ አገልገሎት የጥራት ችግር ያለበት መሆኑን ያመለክታል።

በበጀት አመቱ ሪፖርት ከተደረጉት 163,162 ወሊዶች 39%(63,319) ብቻ በጤና ተቋማት መሰጠቱ የኛ ጤና ተቋማት ምን ያህል ከህብረተሰቡ እንደራቁ አመላካች ነዉ ፡፡ ለዚህም ህብረተሰቡ በጤና ተቋማት የወሊድ አገልግሎት የሚጠቀምበትን ምቹ ሁኔታ መፍጠር፣ የህብረተሰቡ ንቃተ ጤና በማሳደግ በጤና ድርጅት ዉስጥ በሚሰጠዉ አገልግሎት ያለዉ እምነት እንዲጨምር ማድረግ ያስፈልጋል፡፡ በተጨማሪም ህብረተሰቡ ለዚህም በእርግዝናና ከወሊድ ጋር ተያይዘዉ ለሚመጡ ድንገተኛ የጤና አገልግሎቶችን በቀረቤታ ሆነዉ አገልግሎት የሚሰጡ በቂ ጤና ተቋማትና በነዚሁ ተቋማት አገልግሎት የሚሰጡ በቂ ክህሎትና ዝግጁነት ያላቸወ ባለሙያዎች በየጤና ጣቢያዎች ላይ እንዲኖሩ ማደረግ አለማቻላችን ተጠቃሽ ምክንያቶች ናቸዉ፡፡ ይህንም ችግር ማቃለል ይቻል ዘንድ ከፌዴራል ጤና ጥበቃና ከአጋር ድርጅቶች ጋር በመሆን መሰረታዊና አጠቃላይ ድንገተኛ የማዋለድ/ከጽንስ ጋር የተያያዙ ችግሮችን ማቃለል የሚችሉ ተቋማትን የማጠናከር ስራ እየተሰራ ይገኛል፡፡፡፡ ከነዚህም ዉስጥ በክልሉ ባሉ ጤና ጣቢያዎችና ሆስፒታሎች የተጠናከረ የጤናማ እናትነት ፕሮግራም /የድንገተኛ የማዋለድ አገልግሎት መስጠት ይችሉ ዘንድ ባለሙያዎችን የማሰልጠንና ተቋማትን ለዚሁ አገልግሎት ብቁ በሚያደርጉ መሳሪያዎች የማሟላት እንቅስቃሴ በመካሄድ ላይ ይገኛል፡፡

እስካሁን በተደረገዉ ጥረት በክልሉ ካሉ 18 ሆስፒታሎች የግሉን ጨምሮ 15 አጠቃላይ የድንገተኛ የጽንስ/የማዋለድ አገልግሎት (Comprehensive Emergency Care) ይሰጣሉ፡፡ ጤና ጣቢያዎችም በተቻለ አቅም መሰረታዊ ድንገተኛ የጽንስ/ማዋለድ አገልግሎት(Basic Emergency Care) መስጠት ይችሉ ዘንድ ድጋፍ እየተደረገላቸዉ ይገኛሉ፡፡ እስካሁን ባለዉ ሂደት በክልሉ ካሉ 154 ጤና ጣቢያዎች 8 ይህን አገልግሎት እንዲሰጡ ድጋፍ ተደርጓል፡፡ በክልላችንና በአገራችን ካለዉ ከፍተኛ የእናቶች ሞት አንጻር በሁለቱም አገልግሎት አይነቶች ገና ብዙ ይቀራል፡፡

ሰንጠረዥ 8 : **ቤተሰብ እቅድ የ1997 አፈጻጸምና የ1998 እቅድ ክንዉን በዞንና ልዩ ወረዳ**

ተቁ	ዞን/ልወ	1997 ክንዉን		1998 እቅድ	1998 ክንዉን	
		ቁጥር	ሽፋን (%)	ሽፋን (%)	ቁጥር	ሽፋን
1	ቤ/ማጂ	35,606	39.47	50	49,088	53
2	ዳዉሮ	22,448	30.46	39	29,673	39
3	ጋሞጎፋ	83,838	28.46	36	112,583	37
4	ጌዲኦ	60,348	38.87	49	97,776	61
5	ጉራጌ	157,475	51.21	65	203,023	64
6	ሀዲያ	181,034	69.49	88	204,680	76
7	ካፋ	78,670	49.66	65	82,614	50
8	ከም/ጠ	67,407	47.56	60	52,230	35
9	ሸካ	23,134	63.44	80	37,046	98
10	ሲዳማ	285,733	53.53	68	387,506	70
11	ስልጤ	99,639	64.17	81	119,577	74
12	ደ/ኦሞ	14,824	16.53	21	15,895	17
13	ወላይታ	132,934	41.88	53	187,123	57
14	አላባ	37,852	92.31	90	9,775	23
15	አማሮ	5,890	22.21	28	7,522	27
16	ባስኬቶ	4,591	52.83	67	4,112	46
17	ቡርጂ	3,477	32.61	41	2,698	24
18	ዲራሼ	6,230	25.33	32	7,090	28
19	ኮንሶ	6,286	14.77	19	16,920	38
20	ኮንታ	3,406	20.65	26	2,771	16
21	የም	4,363	25.03	32	4,797	26
22	አዋሳአስተ	24,039	104.44	90	23,615	100
	ክልል	1,339,224	47.4	60	1,658,114	56

ሰንጠረዥ 9 ፡ **እርግዝና ክትትል አገልግሎት የ1997 አፈጻጸምና የ1998 እቅድ ክንዉን በዞንና ልዩ ወረዳ**

ተቁ	ዞን/ልወ	1997 ክንዉን		1998 እቅድ	1998 ክንዉን	
		ቁጥር	ሽፋን (%)	ሽፋን (%)	ቁጥር	ሽፋን
1	ቤ/ማጂ	11,611	59.92	68	12,049	59.43%
2	ዳዉሮ	6,533	40.58	47	7,367	44.54%
3	ጋሞጎፋ	28,314	44	51	25,886	39.11%
4	ጌዲኦ	16,124	47.54	55	17,863	51.15%
5	ጉራጌ	51,481	76.63	88	45,665	66.10%
6	ሀዲያ	40,227	70.68	81	41,409	70.75%
7	ካፋ	15,837	45.76	53	16,930	47.58%
8	ከም/ጠ	17,927	57.9	67	22,032	69.2%
9	ሸካ	5,668	71.15	82	9,644	76.00%
10	ሲዳማ	80,616	69.13	80	81,775	68.17%
11	ስልጤ	20,955	61.78	71	21,506	61.70%
12	ደ/ኦሞ	9,264	47.28	55	9,257	45.95%
13	ወላይታ	39,788	57.37	66	50,184	70.36%
14	አላባ	4,381	48.91	56	4,187	45.41%
15	አማሮ	2,831	48.87	56	3,307	55.55%
16	ባስኬቶ	771	40.62	47	1,162	59.53%
17	ቡርጂ	2,247	96.48	70	1,462	60.97%
18	ዲራሼ	4,340	80.76	93	4,944	89.40%
19	ኮንሶ	7,930	85.32	98	9,058	94.84%
20	ኮንታ	1,382	38.37	44	940	25.38%
21	የም	1,458	38.29	44	1,168	29.86%
22	አዋሳ ከተማ አስተ	5,967	118.68	100	5,971	115.85%
	ክልል	375,652	60.86	70	393,780	61.16%

ሰንጠረዥ 10 : **የወሊድ አገልግሎት የ1997 አፈጻጸምና የ1998 እቅድ ክንዉን በዞንና ልዩ ወረዳ**

ተቁ	ዞን/ልወ	1997 ክንዉን		1998 እቅድ	1998 ክንዉን	
		ቁጥር	ሽፋን (%)	ሽፋን (%)	ቁጥር	ሽፋን
1	ቤ/ማጂ	2,675	13.58	30	4,222	20.83%
2	ዳዉሮ	1,273	7.91	15	1,876	11.34%
3	ጋሞጎፋ	9,421	14.64	29	12,442	18.80%
4	ጌዲኦ	4,128	12.17	23	5,328	15.26%
5	ጉራጌ	23,008	34.25	65	24,280	35.15%
6	ሀዲያ	6,583	11.57	23	10,700	18.28%
7	ካፋ	3,152	9.11	18	4,376	12.30%
8	ከም/ጠ	7,867	25.41	48	10,311	32.38%
9	ሸካ	535	6.72	12	2,329	28%
10	ሲዳማ	29,903	25.64	49	42,337	35.30%
11	ስልጤ	6,517	19.21	36	9,445	27.10%
12	ደ/ኦሞ	2,369	12.09	27	3,516	17.45%
13	ወላይታ	6,654	9.59	20	18,965	26.59%
14	አላባ	557	6.22	13	2,633	28.56%
15	አማሮ	981	16.93	23	1,333	22.39%
16	ባስኬቶ	33	1.74	3	264	13.52%
17	ቡርጂ	668	28.68	53	1,155	48.17%
18	ዲራሼ	774	14.4	32	1,555	28.12%
19	ኮንሶ	1,688	18.16	34	3,604	37.73%
20	ኮንታ	231	6.41	12	313	8.45%
21	የም	732	19.22	36	871	22.27%
22	አዋሳ አስተ	1,732	34.45	64	1,294	25.11%
	ክልል	111,481	18.06	35	163,162	25.34%

የሳንባ ነቀርሳ በሽታ፣ ስጋ ደዌና አይነስዉርነት መከላከልና ቁጥጥር

በበጀት አመቱ የሳንባ ነቀርሳ መከላከያና ቁጥጥር ፕሮግራምን በስሩት ለማካሄድ በተደረገዉ ርብርብ የሳንባ በሽታ ህክምና አገልግሎትን በጤና ጣቢያ፣ ታዳጊ ጤና ጣቢያና በሆስፒታል ደረጃ ሽፋኑን በ19997 ከነበረበት 99% ወደ 99.5% አድጓል።

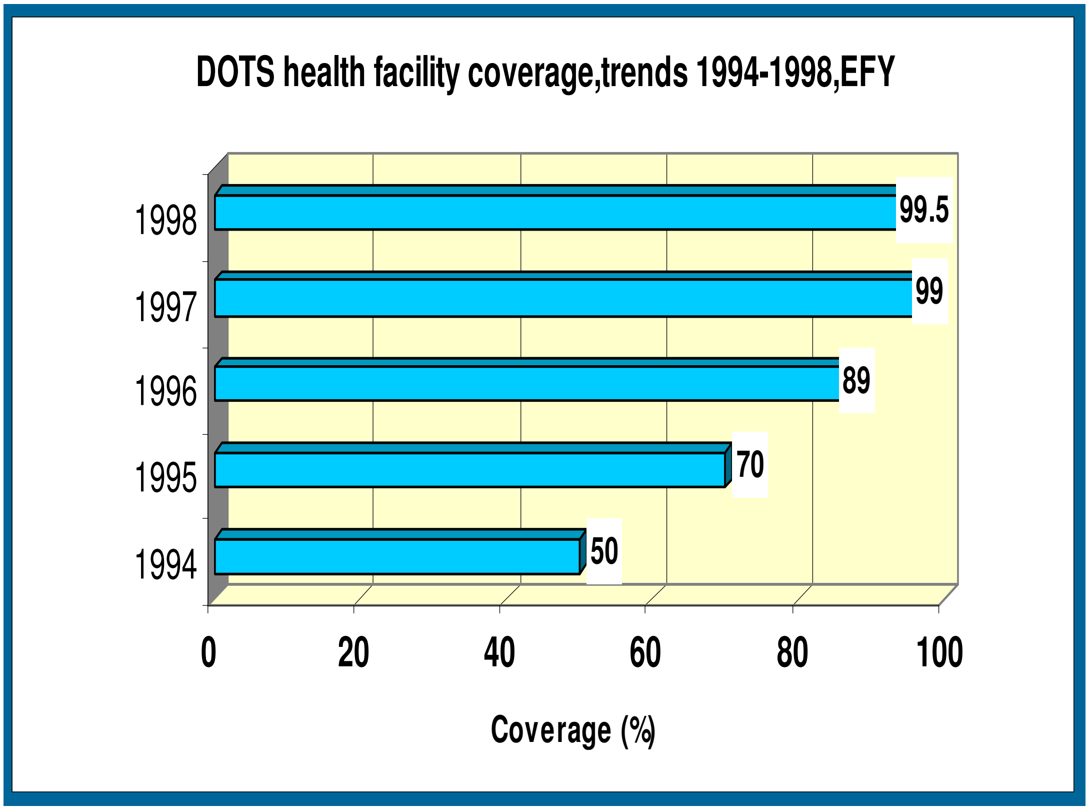

የዶትስ ህክምና የሚሰጡ ጤና ኬላዎች ቁጥርም በ1997 ከነበረበት 127 በ1998 መጨረሻ ወደ 151 ከፍ ብሏል። ይሁንና ጤና ኬላ በስሌት ዉስጥ ሲገባ የክልሉን የጤና ተቋም ዶትስ ሽፋንን ዝቅ ያደርገዋል ። በሆስፒታል፣ በጤና ጣቢያ፣በታዳጊ ጤና ጣቢያና በጤና ኬላዎች ጭምር ሲሰላ ወደ 60% ዝቅ ይላል። ይህም የሚያመለክተዉ ከክለሉ ህዝብ ዉስጥ 40% የሚሆነዉ አገልግሎቱን ማግኘት አለመቻሉን ነዉ ። የሳንባ ነቀርሳ ህሙማን ልየታ በተመለከተ በአክታቸዉ ተዋሱን ከሚያስተላልፉት 47% አግኝቶ ለማከም ተችሏል። ይህ ሽፋን የተሰላዉ የክልሉን የጤና ሽፋን መሰረት በማድረግ ነዉ። የሳንባ በሽታ ህክምና ስኬትን በተመለከተ በበጀት አመቱበ1997 መጨረሻ ከነበረበት 84% ወደ 85% ለማሳደግ የተቀመጠዉ ግብ ሙሉ በሙሉ ለመድረስ ተችሏል። በበጀት ዓመቱ 22,000 የሳንባ ነቀርሳ ሕሙማንን ለለመዝገብና ለማከም ከታቀደው 20231 (92%) ሕሙማንን ለመመዝገብና ለመከታተል ተችሏል። ከ1997 ዓመት ሕክምና ከጀመሩት 8422 የሳንባ ነቀርሳ ሕሙማን ዉስጥ 7138 (85%) የዳኑና የጨረሱ መሆናቸዉ ሪፖርት ተደርግዋል።

የቲቢና የኤች አይ ቪ ቅንጅታዊ አሰራርን በተመለከተ ለመጀመሪያዉ ፌዝ በክልሉ ዉስጥ ካሉ ጠ ና ተቋማት አገልግሎቱን በ45 ጤና ድርጅቶች ማስጀመር ይቻል ዘንድ በቲቢ ህክምና ክፍል ለሚሰሩ 45 ባለሙያዎች ስልጠና ከተሰጠ በኋላ አገልግሎቱን መስጠት ተጀምሯል። ምንም እንኳን ከሁሉም ጤና ድርጅቶች የተሟላ ሪፖርት ባይደርስም እስካሁን ባለን መረጃ ከ1 ሆስፒታልና 11 ጤና ጣቢያዎች 236 (128 ወንድና 108 ሴት) የቲቢ ህመምተኖች የኤች አይ ቪ ኤድስ የምክር አገልግሎት አግኝተዋል። የምክር አገልግሎት ካገኙ የቲቢ ህሙማን 157 (86 ወንድና 71 ሴት) የኤች አይ ቪ ኤድስ ምርመራ ተደርጎላቸዋል። ምርመራ ከተደረገላቸዉ ዉስጥ 51 (23 ወንድና 28 ሴት) ወይም 32% በደማቸዉ ቫይረሱ ተገቶባቸዋል።

ሰንጠረዥ 11 : **TB Case Detection Rate by Zone & Special Woreda, EFY 1998 E.C SNNP**

No	zones or special woreda	population	TB cases Expected (0.356% of PoPn)	TB cases reported	Case Detection rate (All forms)
1	Alaba	216439	771	218	28
2	Amaro	139743	497	176	35
3	Awassa Town	131012	466	810	174
4	Baskato	45836	163	41	25
5	Bench Maji	475902	1694	1093	65
6	Burji	56299	200	40	20
7	Dawro	388291	1382	376	27
8	Derashe	129818	462	86	19
9	Gamo Gofa	1553745	5531	1573	28
10	Gedeo	819873	2919	1606	55
11	Gurage	1621670	5773	2441	42
12	Hadiya	1373841	4891	2507	51
13	Keffa	835294	2974	645	22
14	Kembata Tembro	747397	2661	1183	44
15	Konso	224208	798	111	14
16	Konta	86927	309	59	19
17	Sheka	192655	686	325	47
18	Sidama	2805731	9988	3316	33
19	Selite	818257	2913	1225	42
20	South Omo	472977	1684	330	20
21	Wolayita	1674264	5960	2007	34
22	Yem	91821	327	63	19
Total	Region	14,902,000	53051	20231	38

ሰንጠረዥ 12 : **Treatment out come of Smear Positive PTB case registered for treatment in 1997 E.C by zones and special woredas, EFY 1998 SNNPR**

S.no	zones or special woreda	Treatment Success Rate %	Death Rate	Failure Rate	Defaulter rate	Transferred out rate
			%	%	%	%
1	Alaba	86	8	0	4	2
2	Amaro	90	2	0	3	5
3	Awassa Town	74	3	0	11	11
4	Baskato	75	4	0	14	7
5	Bench Maji	93	2	1	2	2
6	Burji	94	6	0	0	0
7	Dawro	97	3	0	0	0
8	Derashe	38	12	0	4	46
9	Gamo Gofa	82	3	0	9	6
10	Gedeo	83	4	0	9	4
11	Gurage	85	4	0	5	6
12	Hadiya	83	2	0	6	8
13	Keffa	50	5	0	6	14
14	Kembata Tembro	90	4	1	1	5
15	Konso	93	4	2	11	0
16	Konta	76	5	0	16	0
	Sheka	92	0	0	0	9
17	Sidama	88	3	0	7	2
18	Selite	92	4	0	1	3
19	South Omo	79	6	1	6	7
20	Wolayita	90	5	0	2	4
21	Yem	77	7	0	13	3
Total	Region	85	4	0	6	5

ሰንጠረዥ 13 : **Sputum conversion rate for smear positive cases registered during 4th quarter of 1997, 1st, 2nd and 3rd quarter of 1998 E.C SNNPR**

Zone	New S.Po	Positive	%	Negative	%	Not done	%
Alaba	104	2	2	94	90	8	8
Amaro	113	2	2	87	77	24	21
AwassaTown	243	21	9	196	81	26	11
Basketo	20	0	0	10	50	12	60
Bench Maji	400	2	1	321	80	77	19
Burji	12	0	0	3	25	3	25
Dawuro	130	0	0	98	75	49	38
Derashi	47	4	9	37	79	6	13
Gamo Gofa	586	6	1	438	75	142	24
Gedeo	940	3	0	774	82	163	17
Gurage	461	4	1	224	49	116	25
Hadiya	1022	27	3	738	72	258	25
Kaffa	228	25	11	120	53	83	36
Kenbata Tenbaro	708	11	2	679	96	18	3
Konso	31	3	10	18	58	10	32
Konta	23	0	0	12	52	11	48
Sheka	134	1	1	132	99	1	1
Sidama	1911	25	1	1421	74	408	21
Silte	291	13	4	218	75	44	15
South Omo	123	4	3	103	84	16	13
Wolita	960	19	2	923	96	18	2
Yeme	15	2	13	8	53	4	27
Regional	8502	127	1	6654	78	1492	18

ስጋደዌ መከላከልና ቁጥጥር

የጣምራ ህክምና ከተጀመረ ወዲህ በክልሉ ያለዉ የስጋ ደዌ ገጽታ መሻሻል እየታየበት ቢሆንም ባለፉት አስር አመታት ለህክምና የተመዘገቡ አዲስ ህሙማን ቁጥር አሁንም ቢሆን ከ400 እስከ 600 ድረስ መታይት አሁንም ድረስ ያልተደረሰባቸዉ ዉስን አካባቢዎች እንዳሉ አመላካች ነዉ:: ምንም እንኳን አገልግሎቱ በሁሉም ዞኖች እየተሰጠ ቢሆንም በሽታዉን ለማጥፋት የሚደረገዉን ሂደት ለማፋጠን ይቻል ዘንድ ህብረተሰብ ተኮር የስጋ ደዌ መከላከያ ትግባራት አጠናከሮ በማካሄደ የአዲስ ህሙማን ልየታንማፋጠንን ይጠይቃል:: አዲስ የተመዘገቡ ህሙማን 353 ሲሆኑ በአሁኑ ወቅት በክልሉ ያለዉ የስጋደዌ Disability grade II 14 % ላይ ይገኛል:: የስጋ ደዌ ሕክምና ወስደዉ የዳኑ ደግሞ ከ441 ሕሙማን 348 (80%) ናቸዉ::

የስጋ ደዌ ህሙማን ህክምናቸዉን ከጨረሱ በኋላ የቅርብ ክትትልና ድጋፍ የሚያስፈልጋቸዉ በመሆኑ ይህን ተግባር በተጠናከረ መልኩ ማስኬድ ይቻል ዘንድ በክልሉ ከፍተኛ የስጋ ደዌ ህሙማን በሚገኙባቸዉ ሁለት ዞኖች የሙከራ ፕሮግራም ተጀምሮ እንቅስቃሴ እየተደረገ ይገኛል:: በዚሁም መሰረት በአሁኑ ወቅት 702 አባላተ ያላቸዉ 42 የአካል ጉዳት መከላከያ ቡድኖች ተቋቁመዉ እንቅስቃሴ እያደረጉ ይገኛሉ:: ይህንንም እንቅስቃሴ ከሚመለከታቸዉ አጋር ደርጅቶች ጋር በመሆን የማሰፋፋት እቅድ በቀጣይ አመት ተይዟል::

አይነስዉርነት መከላከልና ቁጥጥር

በክልሉ በአሁኑ ወቅት ወደ 155000 የሚጠጉ ከ3ሜትር ባነሰ ርቀት ላይ ሆነዉ ጣቶችን መቁጠር የማይችሉ ወይም ማየት የተሳናቸዉ ሰዎች እንዳሉ ይገመታል(prevalence of blindness being 1.25%) ከ70% በላይ ለሚሆነዉ አይነ ስዉርነት መንስኤዎች ተብለዉ ከሚጠቀሱት የአይን ሞራ ግርዶሽና ካታራክት ቀዳሚዎቹ ናቸዉ:: በህጻንነት የእድሜ ዘመን የሚከሰት አይነስዉርነት ከፍተኛ ቁጥር የሚይዝ ሲሆን ለዚህን በዋነኝነት ኩፍኝ፣ የቫይታሚን ኤ እጥርት በምክንያትነት ከሚጠቀሱት ናቸዉ::

በክልሉ ያለዉን የአይነስዉርነት ጫና ለመቀነስ ይቻል ዘንድ በክልሉ የተለያዩ ዞኖች ዉስጥ በርካታ የመከላከልና የህክምናና የአቅም ግንባታ ተግባራት በአጋር ድርጅቶች እየተከናወኑ ይገኛሉ:: ይህም በመሆኑ በየአመቱ የሚካሄዱ Cataract surgical rate and trichiasis operation ቁጥር ከአመት ወደ አመት እየጠመረ በመሄድ ላይ ይገኛል:: በበጀት አመቱም ለ5092 ህሙማን የካታራክት ቀዶ ጥገና ለ26814 የትረክያሲስ ቀዶ ጥገና ህክምና የተደረገ ሲሆን ለ911972 ሰዎች የዚትሮማክስ ለ116751 ህፃናት የቴትራሳይክሊን አደላ በዘመቻ ከኦርቢስ ኢንተርናሽናል ጋር በመተባበረ የተሰራ ሲሆን ሌሎች ጋረር ድርጅቶች ክርቶፈር ብላይድን ሚሽን፣ ግራርቤት ለድኩማን፣ ፣ አለመአቀፍ የትራኮማ ድርጅትና ላይንስ ክለብ በክልሉ ግንባርቀደም ሆነዉ በመንቀሳቀሰ ላይ ከሚገኙት ከፊሎቹ ናቸዉ::

የወባ በሽታ መከላከልና ቁጥጥር

በኬሚካል የተነከረ አጎበር ስርጭት

የወባ በሽታን ለመከላከልና ለመቆጣጠር በሚደረገው እንቅስቃሴ በበጀት ዓመቱ በኬሚካል የተነከረ አጎበር ወባማ አካባቢዎች በሠፈራ መንደሮች በስፋት በማሠራጨትና አጠቃቀምን ለመከታተል የታቀደ ሲሆን በበጀት አመቱም 764,234 የአልጋ አጎበር ተሠራጭቷል:: ሁለት አጎበር ለአንድ አባወራ ስሌት 382,117 የአባወራ የአጎበር ተጠቃሚ ተደርጓል:: ሽፋናችንም በ1998 መጠረሻ ወደ 29% ከፍ ብሏል:: ለአመቱ የተያዘዉም እቅድ ሙሉ በሙሉ ተከናዉኗል::

በክልሉ የሚካሄደውን በኬሚካል የተነከረ አጎበር ስርጭት ውጤታማ ለማድረግ የነፃ አጎበር ስርጭት የአፈፃፀም መመሪያ የተዘጋጀ ሲሆን ይህንን መመሪያ የሚመለከታቸው የዞን ጤና መመሪያ ፣ የወረዳ ጤና ጽ/ቤት እንዲሁም የጤና ተቋማት ባለሙያዎች ተሳታፊ የሆኑባት ስብሰባ በማዘጋጀት የተገመገመ ሲሆን በሚቀጥለው የ1999 በጀት ዓመት ተጠናቆ ስራ ላይ ይውላል :: በተጨማሪም ከግሎባል ፈንድ እንዲሁም ከዩኒሴፍ የተገኘውን ከፍተኛ የሆነ አጎበር ለህብረተሰቡ ወጥና በጤና ላይ ለውጥ ሊያመጣ በሚችል መልኩ እንዲሰራጭ ለጤና ባለሙያዎች ስልጠና በመስጠት ስርጭቱ የተከናወነ ሲሆን የክልሉ ጤና ቢሮም ስርጭቱን ለማገዝ ከህዳር 28 ጠ ታህሳስ 5 ዘመቻ ቀን እንዲሆን በመወሰን ዞኖችና ልዩ ወረዳዎች በተመረጡ ቀበሌዎች የአጎበር ስርጭት አከናውነዋል ::

ሰንጠረዥ 14: 1998 ጨምሮጠቅላ ላባለፉትአመታት የተሰራጨ አጎበር ብዛትና የአጎበር ሽፋን /2አጎበር ለአንድ አባወራ/ በዞንና ልዩ ወረዳ

ITNs distribution by Zone & Special Woreda ,1998 EFY,SNNPS					
SN	Zone/Special woreda	Total Risk Pop.	ITNs distributed in 1998 EFY	Total ITNs Ditributed	ITN Coverage (2ITNs/HH)
1	Sidama	1522861	119,493	163,393	26%
2	Gedeo	381969	25,392	39,892	26%
3	Guragie	479878	54,978	76,478	39%
4	Hadiya	681873	80,983	102,783	37%
5	Silti	446801	51,096	66,696	37%
6	Kambata Tambaro	460593	43,153	56,753	30%
7	Wolayita	1468586	98,054	126,704	21%
8	Gamo Gofa	1208397	67,514	100,864	20%
9	Debub Omo	377042	27,080	39,980	26%
10	Dawuro	313542	17,400	28,100	22%
11	Kaffa	181378	12,400	22,700	31%
12	Shaka	154085	15,600	23,800	38%
13	Bench maji	349597	57,800	72,200	51%
14	Amaro	112811	4,200	9,600	21%
15	Burji	41066	1,400	3,700	22%
16	Konso	292432	10,900	17,750	15%
17	Derashe	24539	4,800	7,100	72%
18	Basketo	15678	800	6,600	105%
19	Konta	60514	2,200	7,500	30%
20	Alaba	274018	45,561	63,561	58%
21	Total	8847660	740,804	1,036,054	29%

የወባ ወረርሽኝ መከላከልና ቁጥጥር

በ1998 በጀት ዓመት በክልሉ በ30 ወረዳዎች በ209 ቀበሌያት የወባ ወረርሽ„ ተከስቶ ወረርሽኙን ለመቆጣጠር ለ 148620 ሰዎች ህክምና ተሠጥቷል:: የተከሠተውን የወባ ወረርሽ„ ለመቆጣጠር ለዞኖችና ልዩ ወረዳዎች የፀረ ወባ ትንኝ ኬሚካል ፣ በኬሚካል የተነከረ አጎበር ፣ የኳርተምና ሌሎች የፀረ ወባ መድሀኒቶች እንዲሁም የቴክኒክ ድጋፍ ተደርጓል ::

ተ.ቁ	ተግባር	መለኪያ	ዕቅድ	ክንውን	ክንውን በ%
1	ወረርሽኝ የተከሰተባቸው ወረዳዎች	ቁጥር	14	30	214
2	ወረርሽኝ የተከሰተባቸው ቀበሌዎች	ቁጥር	239	209	87
3	ለ ወረርሽኝ የተጋለጠ ህዝብ	ቁጥር	1192500	189637	15
4	ለወረርሽኝየታከመ ህዝብ	ቁጥር		148620	

የፀረ ወባ ትን„ ኬሚካል ርጭት

በ1998 በጀት ዓመት በክልሉ የፀረ ወባ ትንኝ ኬሚካል ርጭት በ443 ቀበሌዎች የተከናወነ ሲሆን 302261 ቤቶች ለመሸፈን ተችሏል ፡፡ የፀረ ወባ ትን„ ኬሚካል ርጭት ለማካሄድ 131795.7 ኪ.ግ 75 ኽ ዲዲቲ 125 ኪ.ግ 100 ኽ ዲዲቲ እንዲሁም 119 ኪ.ግ ማላታይን ጥቅም ላይ ውሏል ፡፡ ከመደበኛ የፀረ ወባ ትንኝ ኬሚካል ርጭት በተጨማሪ ወረርሽ„ን ለመቆጣጠር ርጭት ተከናውኗል ፡፡

ተ.ቀ.	ተግባር	መለኪያ	ዕቅድ	የ1998 ክንውን	ክንውን በ%
1	የተረጨ ቀበሌ	ቁጥር	400	443	110.8
2	የተረጨ ቤት	ቁጥር	400000	302261	75.6
3	የተጠበቀ ህዝብ	ቁጥር	2000000	532175	26.6
4	ጥቅም ላይ የዋለ 75 % ዲዲቲ	ኪ.ግ	138666	131795.7	95.0
5	ጥቅም ላይ የዋለ 100 ኽ ዲዲቲ	ኪ.ግ	1000	125	
6	ጥቅም ላይ የዋለ ማላታይን	ኪ.ግ	13866	119	11.9

ምርመራና ህክምና

በ1998 በጀት ዓመት 500,000 ሰዎች ለማከም ታቅዶ 769,015 ሰዎች ህክምና የተሠጠ ሲሆን ከዚህ ውስጥ 523,572 /75%/ ሰዎች በወባ ህመም ስሜት 177,484 /25 %/ ሰዎች በደም ምርመራ ህክምና ያገኙ ናቸው ፡፡ በደም ምርመራ ህክምና ካገኙት ውስጥ ፕላስሞዲየም ፋሊሲፓረም 121,045 /68% / ፣ ፕላስሞዲየም ቫይቫክስ 52,552 / 29% /፣ ፕላስሞዲየም ማሌሬ 702 / 0.39% / ድብልቅ 4,212 / 2% / ያህል ናቸው ፡፡

ተ.ቁ	ተግባር	መለኪያ	ዕቅድ	የ1998 ክንውን	ክንውን በ%
1	በህመም ስሜት የታከሙ	ቁጥር	250,000	545,407	218
2	የተመረመረ የደም ናሙና	ቁጥር	325,000	363,463	112
3	በምርመራ ወባ የተገኘባቸው	ቁጥር	250,000	181,976	73
4	ፕፋ	ቁጥር	150,,000	123739	82
5	ፕቫ	ቁጥር	75,000	53,309	71
6	ፕማ	ቁጥር	1,250	716	57
7	ድብልቅ	ቁጥር	1,250	4,212	337
8	ጠቅላላ የታከሙ	ቁጥር	500,000	727,383	145

የአካባቢ ጤና አገልግሎት

በአካባቢ ጤና አገልግሎት ዘርፍ ትኩረት ተሰጥቶ ከተከናወኑት ተግባራት ቀዳሚዎቹ በ1997 በጀት ዓመት የተደረሰበትን 86% የመፀዳጃ ቤት ሽፋን ወደ 90% ማድረስ ፣ የመፀዳጃ ቤት አጠቃቀምን ባህል በማሳደጉና የተሠሩ መፀዳጃ ቤቶችን ጥራትን በማሻሻሉ ዙሪያ ተከታታይነት ያለው ተግባራዊ እንቅስቀሴ ማከናወን ዋና ዋናዎቹ ናቸው ፡፡ በበጀት አመቱ የተያዘዉ እቅድ ስኬታማ ማድረግ ተችሏል፡፡ ይሁንና የመፀዳጃ ቤቶችን ጥራት ማሳደግ ፣ የአጠቃቀም ፋይዳው ላይ አሁንም የበለጠ የጋራ መግባባት መፍጠርና ከመፀዳጃ ቤት ውጪ መፀዳዳት እንደባህል የሚወገዝበትን ማህበረሰብ የመፍጠር ጉዳይ አሁንም ትኩረትና የሁላችንንም ርብርብ የሚፈልግ ነው ፡፡

የተቀናጀ የበሽታዎች ቅኝት

በአገር አቀፍ ደረጃ ልዩ ክትትል የሚደረግባቸዉ 22 ዋና ዋና በሽታዎች **ቅኝት** በተጠናከረ መልኩ በክልሉ እየተካሄደ ይገኛል፡፡ ይሁንና በአገር አቀፍና በክልል ደረጃ ቅድሚያ ተሰቷቸዉ የቅርብ ክትትል ከሚደረግባቸዉ በቀዳሚነት (AFP and Measles surveillance) ፈጣን የጡንቻ መዛል የኩፍኝ በሽታ አሰሳና ክትትል ተጠናክሮ እየተካሄደ ነወ፡፡

የፖሊዮ በሽታ ቅኝት

በበጀት አመቱ ክልሉ ሪፖርት ማደረግ የሚጠበቅበት ቁጥር = 143

በበጀት አመቱ ሪፖርት የተደረጉ ብዛት = 148

Non-polio AFP Rate= 2.05

የኩፍኝ በሽታ ቅኝት

በበጀት አመቱ ክልሉ ሪፖርት ማደረግ የሚጠበቅበት ቁጥር = 149

በበጀት አመቱ ሪፖርት የተደረጉ ብዛት = 357

Measles case detection rate= 2.4

የቅኝት ሪፖርት

	የተቀመጠ ግብ	ክንዉን
ወቅታዊነት /(Timeliness)	90%	91%
የሙሉነት (completeness)	90%	94%

የወረርሺኝ ቁጥጥር

በ1998 በጀት አመት በክልላችን የማጅራተ ገትር ወረርሺኝ በ6 ዞኖችና በኮንሶ ልዩ ወረዳ በድምሩ 15 ወረዳዎች የተጠቁ ተጠቅተዋል፡፡ በድምሩ በወረርሺኙ 664 ሰዎች ተጠቅተዋል፣ 22 በወረርሺኙ ምክንያት ሞተዋል፡፡ ወረርሺኙንም ለመግታት በተደረገዉ ጥረት ከ 570,082 በላይ ሰዎች የመከላከያ ክትባት እንዲወስዱ ተደርጓል፡፡

ሰንጠረዥ15:ZoneandspworedaIDSRCoverage(TimelinessandCompleteness) SNNPRs,1998 EFY

	Zone and sp.woreda IDSR Coverage (Timeliness and Completeness) SNNPRs,1998 EFY		
	Zone/sp.woreda	% Timiliness	% completeness
1	Bech Maji	49%	64%
2	Dawro	54%	63%
3	Gamogofa	95%	95%
4	Gedeo	97%	98%
5	Gurage	96%	97%
6	Hadiya	92%	93%
7	Kaffa	81%	86%
8	Kembata Tembaro	97%	98%
9	Sheka	94%	96%
10	Sidama	91%	91%
11	Silte	91%	97%
12	Debub Omo	97%	100%
13	Wolayita	100%	100%
14	Alaba	100%	100%
15	Amaro	100%	100%
16	Basketo	97%	100%
17	Burji	100%	100%
18	Dirashe	100%	100%
19	Konso	100%	100%
20	Konta	91%	91%
21	Yem	100%	100%
22	Awassa city Adm	83%	100%
	Region	91%	94%

የመደበኛ ጤና አገልግሎት አቅርቦት

የፈውስ ሕክምና

በዚህ የአገልግሎት ዘርፍ በ1998 በመንግሥታዊና መንግሥታዊ ባልሆኑ ተቋማት የተከናወኑ የተመላላሽ፣ተኝቶ ሕክምና፣ የቀዶ ህክምናና የተለያዩ የላቦራቶሪና ሌሎችም የምርመራ አገልግሎቶች አፈጻጸም ይቀርባል:: በበጀት አመቱ በጤና ጣቢያ ፣ ታዳጊ ጤና ጣቢያ፣ የመያድ ክሊኒኮችና ሆስፒታሎች የተመላላሽ አገልግሎትን /አዲስና ድጋሚ/ ለ3,609,280 ተገልጋዮች

ለመስጠት ታቅዶ አገልግሎቱን ለ3,299,294 (80%) ተጠቃሚዎች ለመስጠት ተችሏል::

አገልግሎቱን ካገኙትም 2,412,517 አዲስ ሕሙማን ሲሆኑ 886,777 በድጋሚ አገልግሎቱን ሊጠቀሙ የቻሉ ናቸው:: በበጀት ዓመቱ ለመጀመሪያ ጊዜ ወደ ጤና ተቋማት በመምጣት የተመላላሽ ሕክምና ካገኙት ውስጥ ወደ ጤና ጣቢያ በመምጣት አገልግሎቱን ማግኘት የቻሉት 1,900,393 ናቸዉ:: የጤና ጣቢያ ተጠቃሚ ሽፋን ስንመለከት በ1995 5% ፣ በ1996 6% ፣ በ1997 መጨረሻ ወደ 7.2% ና በ1998 መጨረሻ ወደ 12% ለማደግ ችሏል:: አጠቃላይ የተመላላሽ አገልግሎትን ያለፉትን አመታት ስንመለከት በ1993 2,152,261፣ በ1994 2,095,009፣ በ1995 2,144,844 በ1996 2,886,624 ሲሆን ይህ አሀዝ በ1997 ወደ 3,037,369 እና በ1998 ወደ 3,299,294 ከፍ ሊል ችሏል::

የተመላላሽ አገልግሎት ተጠቃሚነትን ያለፉትን አመታት አፈጻጸሞች ስንመለከት በ1995 0.11new visit/person/year እና 0.15 allvisit/per/person/yr. የነበረዉ በ1996 መጨረሻ 0.14new visit/person/year እና 0.20 allvisit/per/person/yr የደረሰ ሲሆን በ1997 allvisit/per/person/yr ከ1996 ጋር ሲነጻጸር ለዉጥ አልታየበትም::በ1998 በጀት አመት ግን የተሻለ አፈጻጸም ለማየት ተችሏል 0.16New visit/person/year እና 0.22 allvisit/per/person/yr ::

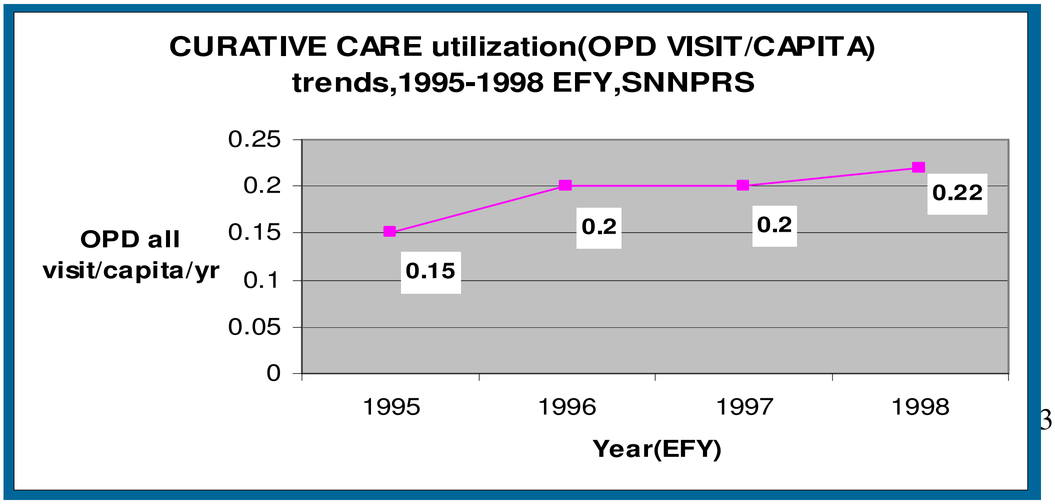

በበጀት አመቱ የተኝቶ ህክምና፣ የላቦሯቶሪና የቀዶ ህክምና አገልግሎትን ለ68,121፣ 643,953፣ 21,220 እንደቅደም ተከተላቸዉ ለመስጠት ታቅዶ የተኝቶ ህክምና ለ87,163፣ የላቦራቶሪ አገልግሎትን ለ801,853 እና የቀዶ ህክምና አገልግሎትን ለ25,886 ተገልጋዮች ለመስጠት ተችሏል:: በበጀት አመቱ ወባ፣ሳንባ ምችና የሳንባ ነቀርሳ በተመላላሽም ሆነ በተኝቶ ህክምና ቀዳሚዉን ደረጃ የያዙ በሽታዎች ናቸዉ:

የጤና አገልግሎት ማደራጃ

በዚህ የገልግሎት ዘርፍ ትኩረት ተሰቷቸዉ የሚከናወኑ ተግባራት በተመለከተ የመንግስት ጠ ና ድርጅቶችን ከማደራጀት አንሰቶ ቀልጣፋና ዉጤታማ አገልግሎት መስጠት የሚያስችል አሰራሮችን ለማስረጽ የሚያስችሉ ስልቶችን ማፈላለግና ማስተዋወቅ አካቶ የግልና ግብረ ሰናይ ጠ ና ድርጅቶች መደገፍና መቆጣጠር ያካተታል:: በበጀት አመቱምበዚህ አገልግሎት ዘርፍ ቡድኑን ከማደራጀተ አንስቶ ለማከናወን ትኩረት የሰተጣቸዉ ጉዳዮች የመንግስት ጤና ድርጅቶችን የህክምና መሳሪያ አቅርቦትና ያሉበትን ደረጃ የመቃኘት፣ በመንግስት፣ በግልና መንግስታዊ ባልሆኑ ጤና ድርጅቶች ድጋፋዊ ክትትል የማደረግ፣በየጤና ድርጅቶች ዉስጥ የሲ/ስ/ማሻሻያ ፕሮግራም ስርጸትና ትግበራ ዳሰሳ ማካሄድ፣ የበሽተኞችን የቅብብሎሽ ስርአት ትግበራ ምን ገጽታ እንዳለዉና ለዚሁ አጋዝ ሰነድ የማዘጋጀትና የማሰተቸት ተግባራት ቀዳሚ ትኩረት የተሰጣቸዉ ነበሩ::

በበጀትአመቱም በቢሮ ደረጃ ይህ ዘርፍ ባለዉ የባለሙያ እጥረት የተነሳ ዘርፉ በባለሙያ ያልተደራጀ መሆኑን ከግንዛቤ በመዉሰድ ዘርፉን የማደረጀትና ስራ ቅድሚያ ትኩረት ተሰቶች ለማደራጀት ጥረቶች ተካሂደዋል:: ከዚህ በተጓዳኝ በእቅድ ከተያዙት የመንግስት ሆስፒታሎት የህክምና መሳሪያዎች ችግር በሚመለከት የቆጠራና ምዝገባ፣ የግል ጤና ድርጅቶች ድጋፋዊ ክትትል፣ የመንግስት ጤና ድርጅቶች መዋቅር ቅኝት፣ የበሽተኞች ቅብብሎሽ አተገባበር መመሪያና የበሽተኞች ማስተላለፊያ ቅጽ ዝግጅትና የመንግስት ሆስፒታሎችና የተመረጡ በግል ክሊኒኮች ዙሪያ በተደረገዉ ድጋፋዊ ክትትል በክልላችን ፋይዳ ያለዉ የግል ተቋሞች እንዳሉ ያሳያል ቢሆንም ተመጣጣኝ ክትትልና ድጋፍ አንጻር ገና ብዙ መሰራት እንዳለበት አመላክቷል:: አሁን ባለን መረጃ 273 የተለያየ ደረጃ ያላቸዉ የግል ተቋማት እንዳሉ ያሳያል /ሰንጠረዠ /እነዚህን አብዝቶ መጠቀም መቻል የሕዝባችንን ጤና ከመጠበቅ አልፎ የዘርፉን አላማ ለማሳካትሚና እንደሚጫወት ይታመናል::

የጤናዉ ሴክተር ገቢ ማሻሻል

የጤናዉን ሴክተር የገቢ አቅም በማጠናከር የሚሰጠዉን አገልግሎት ጥራት ማሻሻል ይቻል በክልሉ ምክር ቤት ለፀደቀው የጤና አገልግሎት አሰጣጥና አስተዳደር አዋጅ ደንብ ተጠናቆ

ወቷል፡፡በበጀት አመቱም ዝርዝር የአፈጻጸም መመሪያዎች ተዘጋጅተዉ ለአስተያየት ተሰራጭተዋል፡፡ በበጀት አመቱን አዋጁንና ደንቡን እንዲሁም ዝርዝር መመሪያዎችን በቀጣይ በተዋረድ ላሉ ባለሙያዎች ማስተዋወቅና ቀጣይ ስልጠናዎችን የሚሰጡ አሰልጣኖች ሰልጥነዋል፡፡ ከስልጠናዉም በመቀጠል ዞኖችና ልዩ ወረዳዎች በአዋጁና በደንቡ ዙሪያ ለባለሙያዉና ለፋይናንስና ኢኮኖሚ ልማት ባለሙያዎች የማስተዋወቅ ተካሂዷል፡፡ በቀጣዩም አመት የሚካሄድ ይሆናል፡፡

የአገልግሎት ማሻሻያ ትግበራ

የጤናዉን ሴክተር አገልግሎት አቅርቦት ተገልጋይ ተኮር በሆነና በተሻለ መልኩ ማገልገል ይቻል ዘንደ ቀደም ሲል በተጠናቀቀዉ የአገልግሎት ማሻሻያ ጥናት ላይ የተቀመጡትን የማሻሻያ አስተያየቶች መሰረት በማደረግ የማስተካከያና የማሻሻያ ተግባራት ተከናዉነዋል፡፡
በማሻሻያዉ ጥናት መሰረትም የሚከተሉት ዋና ዋና ተግባራት ተካናዉነዋል፡
-የመዋቅር ማሻሻያ፣
-የጋራዥ ግንባታ፣
-ክፍት የስራ መደቦችን በሰዉ ኃይል እንዲሟሉ የማደረግ፣
-ማህደርና ሪኮርድ አሰራርን የማሻሻል የመጀመሪያዉ ደረጃ፣
-ክፍሎችን በአስፈላጊ መሳሪያዎች የማደራጀት/ኮምፒዉተር/
-የባለሙያ አቅም ግንባታ ስልጠና /የተለያዩ የዲፕሎማና የዲግሪ ፕሮግራሞች/
-ድጋፊዊ ክትትል
-ወርሃዊ የአፈጻጸም ክትትልና ግምገማ
-የሲ/ሰ/ማ/ፕሮግራም ትግበራ ቅኝት ከፌዴራል አቅም ግንባታ ሚ/ጋር በመሆን ተካሂዷል፡፡

ጤና ተቋማትን ማስፋፋትና ማጠናከር

በሕብረተሰብ ተሳተፎ የጤና ኬላዎች ግንባታ

የጤና ኤክስቴንሽን ፕሮግራማችንን ተቋማዊ ለማድረግ መሠረታዊ ጤና አገልግሎት ተቋማት ያላቸው ድርሻ ከፍተኛ መሆኑ ይታወቃል፡፡ ይህንንም እቅድ በህብረተሰብ ተሳትፎ እዉን ማድረግ ይቻል ዘንድ በ1997 እና በ1998 በጀት ዓመት ከ2272 በላይ ጤና ኬላዎች ግንባታ በመካሄድ ላይ ሲሆን በበጀት አመቱ በተደረገዉ ከፍተኛ ርብርብ 1372 ጤና ኬላዎች ተጠናቀዉ ለአገልግሎት ዝግጁ ሆነዋል፡፡ በበጀት አመቱ መጨረሻም በአጠቃላይ በክልሉ 1828 ጤና ኬላዎች ይኖራሉ ተብሎ ይገመታል፡፡

የጤና ኬላና የታዳጊ ጤና ጣቢያዎችን ግንባታ ሂደት አፈጻጸም ክትትል በተመለከተ የክልሉ የጤና መማክርት ም/ቤት በየወሩ በሚገናኝበት ወቅት ቀዳሚዉ የክትትል አጀንዳ በማድረግ የቅርብ ክትትል በመደረጉ በበጀት አመቱ የተሻለ አፈጻጸም ለማስመዝገብ ተችሏል፡፡ ይሁንና የጤና ኬላዎቹ ግንባታ በተጠበቀዉ የጊዜ ሰሌዳ ለማጠናቀቅ የሲሚንቶ እጥረት የበኩሉን አሉታዊ አስተዋጽዎ አበርክቷል፡፡ በሌላ በኩል ደግሞ በ1997 በጀት አመት ሲሰጥ የነበረዉ

ትኩረት፣ድጋፍና ክትትል በዞንና በወረዳ ደረጃ በመቀነሱ በተለይም የታዳጊ ጤና ጣቢያዎች ክንዉን ተጓክሟል::

ነባር የአይዲኤና ኤዲኤፍ ፕሮጀክቶች

በበጀት ዓመቱም ግንባታቸው ሲካሄድ የነበሩ ነባር ፕሮጀክቶችን የማጠናቀቅ ተግባራት ትኩረተ ተሰጥቷቸው የተከናወኑ ሲሆን 2 ጤና ጣቢያ፣4ጤና ኬላዎች፣ 8 የተማሪዎች የመስክ ማቆያዎችና ርክክብ ተደርጓል::

ከኤዲአፍ በተገኘ ብድርና በመንግሥት ማቺንግ ፈንድ በጀት ግንባታቸው በመካሄድ ላይ ላሉ ፕሮጀክቶች የፈርኒቸር ግዥን ጨምሮ በበጀት አመቱ ከመንግስትና ከአበዳሪዉ ድርጅት በድምሩ 5,568,784(ለግንባታ 3,546,347 ለፈርኒቸር 2,022,437) ብር ክፍያ ተፈጽሟል:: ከዚህ ውስጥ 4,190,508 ብር ከኤዲኤፍ ከብድር ሲሆን ቀሪው 1,378,276 ከመንግሥት ግምጃ ቤት ነው :: ከዚህ በተጨማሪ ለተማሪዎች የመስክ ማቆያ የተመደበዉ 86 662 በስራ ላይ ዉሏል፣ የአማን የነርስ ማ/ት/ቤት ከመንግሥት ግምጃ ቤት የተመደበዉ 1868750 ብር በስላ ላይ ዉሏል/ 561285 በዝዉዉር ለታክስ ክፍያ፣ 330515 ለቀጣይ ፌዝ ግንባታ አድቫንስ ክፍያ፣271835 ለነባር ግንባታ ክፍያ፣357544 ተዟዉሮ ለኤዲቢ ፕሮጀክት ማቺንግ ፈንድና 47849 ብር ደግሞ ለተቋሙ መብራት ማስገቢያ በስራ ላይ ዉሏል/::

የጤና ተቋማት ስርጭት

በ1998 የበጀት ዘመን በክልሉ ከአንድ ሺህ ሶስት መቶ ሀያ በላይ አልጋ ያላቸዉ 19 ሆስፒታሎች ፣/ 12 የመንግስት፣4 የመያድ፣ 1 የግልና 1 በትምህርት ሚኒስቴር የሚተዳደር ሪፈራል ሆስፒታል/፣ 161 ጤና ጣቢያዎች / 157 የመንግሥት፣ 4 መንግስታዊ ያልሆኑ / ፣ 194 ታዳጊ ጤና ጣቢያዎች እና 1876 ጤና ኬላዎች ይገኛሉ :: የጤና ሽፋኑም በ1998 መጨረሻ ወደ 73.5%% አድጓል::

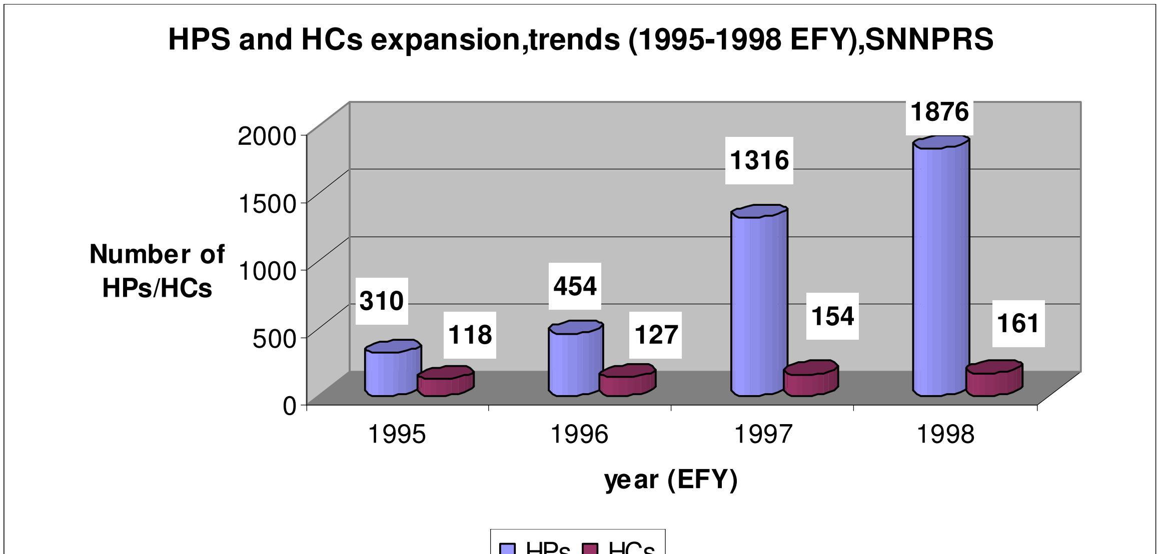

Type of HF	required as per the standard	available	Gap	HF:popn.ratio
HC	596	161	435	1:92,559
HP	2980	1876	1104	1:7944
DH	60	10	50	1:1.49mill.
ZH	15	6	9	1:2.5mill.

ከነዚህ በተጓዳኝ ለህብረተሰቡ ከፍተኛ አገልግሎት በመስጠት የክልሉን የጤና አገለግሎት አቅርቦት በማሻሻሉ ረገድ ከፍተኛ አስተዋጽኦ በማድረግ ላይ ያሉ በግል ባለሀብቶች የሚንቀሳቀሱ 20 ፋርማሲዎች፣ 69 መድሃኒት መደብሮች፣421 ገጠር መድሃኒት ቤቶች፣-እንዲሁም 217 (2ልዩ፣10 ከፍተኛ፣30 መካከለኛ፣175 አነስተኛ ደረጃ ያላቸው) የግል ክሊኒኮች፣ 25 የግል ዲያግኖስቲክ ላቦራቶሪዎች፣ 47 የኤንጂኦ ና 34 ተተቋም ክሊኒኮች አገልግሎት እየሰጡ ይገኛሉ፡፡

በክልሉ በአሁኑ ወቅት አንድ ጤና ጣቢያ በአማካይ ለ 92,559 ሰዎች/ስታንዳርድ 25,000/፣ አንድ ጤና ኬላ ለ 8,152 ሰዎች/ስታንዳርድ 5,000/ ፣አንድ የዲስትሪክት ሆስፒታል ለ 1.49 ሚሊዮን ሰዎች/ስታንዳርድ 250,000/ና አንድ የዞን ሆስፒታል ለ2.5 ሚሊዮን ሰዎች/ስታንዳርድ 1,000,000/ ፣አገልግሎት ይሰጣሉ ተብሎ ይገመታል፡፡

የሰው ኃይል ልማት

መደበኛ ስልጠና

በክልላችን ያለውን የባለሙያ ፍላጐት ለማሟላት በሚደረገው ጥረት በበጀት ዓመቱ 1050 አዲስ ሰልጣኞችን ለመቀበል ታቅዶ 1164(110%) አዲስ ሠልጣኞች በ10+3 ፕሮግራም ከዞኖችና ልዩ ወረዳዎች ተመልምለው ወደየተቋማቱ እንዲገቡ ተደርጓል፡፡ ከነዚህ ሠልጣኞች ውስጥ 61% ሴቶች ናቸው፡፡ በሌላ በኩል 401 ተማሪዎች ከሰርተፊኬት ወደ ዲፕሎማ የሙያ ማሻሻያ በየሆስፒታሎች እንዲማሩ ለማድረግ ታቅዶ 552 (137%) ተከናዉኗል ፡፡

ሰንጠረዥ 16 : በ1998 **በጀት አመት ወደ ጤና ሳይንስ ኮሌጆች የገቡ ሰልጣኖች ብዛትና ጾታዊ ስብጥር**

ተቁ	የሰልጣኞች ሙያ(10+3) 1998 የገቡ	ኮሌጆች											
		አዋሳ			አ/ምንጭ			ሆሳዕና			ጠቅላላ		
		ወ	ሴ	ድ	ወ	ሴ	ድ	ወ	ሴ	ድ	ወ	ሴ	ድ
1	ክሊኒካል ነርስ	60	123	183	53	52	105	80	81	161	193	256	449
2	ፐብሊክ ነርስ	30	29	59	75	74	149	33	29	62	138	132	270
3	አዋላጅ ነርስ	0	113	113	0	50	50	0	106	106	0	269	269
4	ፋርማሲ ቴክኒሻን	40	22	62	0	0	0	0	0	0	40	22	62
5	ላቦራቶሪ ቴክ	31	31	62	0	0	0	0	0	0	31	31	62
6	አካባቢ ጤ/አገ	29	23	52	0	0	0	0	0	0	29	23	52
	ድምር	190	228	531	128	126	304	113	110	329	431	733	1164

የአርባ ምንጭ፣ የሆሳዕናና የአዋሳ ጤና ሳይንስ ኮሌጆችን የመቀበል አቅም ለማሳደግ ይቻል ዘንድ በበጀት አመቱ በሶስቱም ተቋማት ግቢ ዉስጥ ለመስራት የታቀዱ ተጨማሪ ህንጻዎች ግንባታ በተቀመጠላቸው የጊዜ ሰሌዳ መሰረት እየተከናወኑ ይገኛሉ፡፡ ዝርዝር አፈጻጸማቸውን በተመለከተም የአዋሳ ጤና ሳይንስ ኮሌጅ ግንባታ 70% ፊዚካል ስራ ለማከናዉን ታቀዶ 45% ፣ የሆሳእና ጤና ሳይንስ ኮሌጅ 70% ፊዚካል ስራ ለማከናውን ታቀዶ 35% ፣ የአርባምንጭ ጤና ሳይንስ ኮሌጅ ግንባታ 70% ፊዚካል ስራ ለማከናወን ታቅዶ 27% ተከናውኗል፡፡

መንግሥት በፈጠረው ምቹ የኢንቨስትመንት ፖሊሲ መሠረት በመደበኛ ሥልጠና በክልሉ

ባለሀብቶች የተቋቋሙ የግል ጤና ሳይንስ ኮሌጆች ከክልሉ ቴክኒክና ሙያ ማሠልጠኛ ኮሚሽን ቅድመ ዕውቅና ተሰጥቷቸው በተለያዩ ሙያ ዘርፎች በማስተማር ላይ የሚገኙ ሲሆን በ1997 ዓ.ም የትምህርት ዘመን ከጀኔራል ፓራሜዲካል ኮሌጅ እና ከሜድኮ ባዮ ሜዲካል ኮሌጅ የተመረቁ ባለሙያዎች ከጤና ጥበቃ ሚኒስቴር የሙያና ሥራ ፈቃድ ምስክር ወረቀት አቅርበው በክልሉ ባሉ ጤና ድርጅቶች የሥራ ሥምሪት አግኝተዋል፡፡በአሁኑ ወቅትም በክልሉ በጤና ሙያ መስመር በማስተማር የሚገኙ የግል ጤና ሳይንስ ኮሌጆችና የሚያስተምሩት የሙያ ዘርፍ በተሰጣቸው ቅድመ ዕውቅና እና ዕውቅና ከዚህ በታች ተመልክተዋል፡፡

ተ.ቁ	የኮሌጅ ስም	የሙያ ዘርፍ	ዕውቅና ደረጃ	ምርመራ
1	ጀኔራል ፓራሜዲካል ኮሌጅ	ክሊኒካል ነርስነት	10+1 10+2	እዉቅና
			10+3	እዉቅና
		ላቦራቶሪ ቴክኒሻን	10+1	ቅድመ እዉቅና
			10+3	እውቅና
		ፋርማሲ ቴክኒሽያን	10+2፣ 10+3	እዉቅና
2	ሜድኮ ባዮሜዲካል ኮሌጅ	ክሊኒካል ነርስነት	10+1,10+2,10+3	ዕውቅና
3	ስሊሆም ነርስ ትምህርት ቤት	ክሊኒካል ነርስነት	10+1፣ 10+2, እና 10+3	ዕውቅና
		ፋርማሲ ቴክኒሻን	10+2,	ቅድመ እዉቅና
4	ሴንተራል ጤና ኮሌጅ	ክሊኒካል ነርስነት	10+3	ቅድመ እዉቅና
5	አሌፍ ጤና ሳይንስ ኮሌጅ	ክሊኒካል ነርስነት	10+3	ቅድመ እዉቅና
		ላቦራቶሪ ቴክኒሻን	10+3	ቅድመ እዉቅና
		ፋርማሲ ቴክኒሽያን	10+3	ቅድመ እዉቅና
6	ፋርማ ጤና ማ/ተቋም	ፋርማሲ ቴክኒሽያን	10+2	ዕውቅና
7	ሳች ዱና ጤና ሳይንስ ኮሌጅ	ክሊኒካል ነርስነት	10+1 , 10+2, 10+3	ቅድመ እዉቅና
		ፋርማሲ ቴክኒሽያን	10+2 , 10+3,	ቅድመ እዉቅና
8	ትሮፒካልጤና ሳይንስ ኮሌጅ	ክሊኒካል ነርስነት	10+1 , 10+2, 10+3	እዉቅና
		ፋርማሲ ቴክኒሻን	10+2, 10+3	ዕውቅና
9	ቤቴል ሶሊዳሪቲ ጤና ሳይንስ ኮሌጅ	ክሊኒካል ነርሲንግ		ቅድመ እዉቅና

ሙያ ማሻሻያ ስልጠና

በክልሉ ያለውን ከፍተኛ የባለሙያ እጥረት ማሟላት ይቻል ዘንድ በዚህ የአገልግሎት ዘርፍ በመደበኛዉ የስልጠና ፕሮግራም በክልሉ ጤና ቢሮ ስር ያሉ የጤና ሳይንስ ኮሌጆች የመቀበል አቅማቸዉን እንዲያሳድጉ በማድረግና በሰዉ ኃይልና በማቴሪያል በማጠናከር ከቀድሞዉ የተሻለ የሰልጣኝ ቁጥር መቀበል እንዲችሉ በማድረግ ያለዉን የባለሙያ እጥረት ለማቃለል በበጀት አመቱ ጥረት ተደርጓል፡፡ የጤና ሳይንስ ኮሌጆችን የመደበኛ ስልጠና ፕሮግራም ላይ ጫና በማይፈጥር መልኩ የሙያ ማሻሻያ ስልጠናዎች የሚካሄዱበትን ስልት መጠቀም አስፈላጊ ሆኖ በመገመቱ በተለይም ከሰርቲፊኬት ወደ ዲፕሎማ የሚሰጠዉ የሙያ ማሻሻያ ስልጠና በሆስፒታሎች ዉስጥ እንዲሆን የጋራ መግባባት ላይ ተደርሶ ለዚህም መደረግ ያለበት ቅድመ ሁኔታዎች እንዲስተካከሉ ከተደረገ በኃላ በ1997 የተጀመረዉ ስልጠና በዚህም አመት ተጨማሪ ሰልጣኞችን በመቀበል

ቀጥሏል፡፡

በበጀት አመቱ 80 ጤና ረዳቶችን ወደ ክሊኒካል ነርስነት ለማሰልጠን ታቅዶ 78(62ወንዶችና 16 ሴቶች)ለመቀበል ተችሏል፡፡ቀደም ሲል በሰርቲፊኬት የተመረቁ ባለሙያዎችን ወደ ዲፕሎማ የማሳደግ ስልጠና ፕሮገራም በበጀት አመቱም አየተካሄደ ሲሆን በዚህ ዘርፍ በበጀት አመቱ በጥቅሉ 300 ሰርቲፊኬት ምሩቃን ለመቀበል ታቅዶ በበጀት አመቱ 195 /143 ወንድና 52 ሴ/ ፈተናዉን አልፈዉ ስልጠና ጀምረዋል፡፡ በዚሁ የሙያ ማሻሻያ ስልጠና ረገድ ከዲፕሎማ ወደ መጀመሪያ ዲግሪ ፕሮግራም 5 ዲፕሎማ ምሩቃን (3BSc ophthalmology & 3 Nurse) ትምህርታቸዉን እየተከታተሉ ይገኛሉ፡፡ ሶስት ባለሙያዎችም በክትትልና ግምገማ ላይ የማስተርስ ስልጠና በጂማ ዩኒቨርሲቲ በመከታተል ናቸዉ፡፡

በበጀት አመቱም በተልዕኮ ርቀት ስልዕጠና ፕሮግራም በጎንደር ጤና ሳይንስ ኮሌጅ በተጀመረዉ ሞጁላር የኤምፒኤች የማስተርስ ስልጠና ፕሮግራም 12 ባለሙያዎች /8 ነባርና 8 አዲስ/ ትምህርታቸዉን በመከታተል ላይ ናቸዉ፡፡

በአገራችንም ሆነ በክልላችን የእናቶችና ህጻናት ሞት መጠን በጣም ከፍተኛ መሆኑ ይታወቃል ፡፡ ለዚህን ከሚጠቀሱት ምክንያቶች የሚካተተዉ በእርግዝናና ከወሊድ ጋር ተያይዘዉ ለሚመጡ ድንገተኛ የጤና አገልግሎቶችን በቀረቤታ ሆነዉ አገልግሎት የሚሰጡ በቂ ክህሎትና ዝግጁነት ያላቸወ ባለሙያዎች በየጤና ጣቢያዎች ላይ እንዲኖሩ ማደረግ አለማቻላችን ተጠቃሽ ምክንያት ነዉ ፡፡ ይህን ከግንዛቤ በመዉሰድ ያለዉን የባለሙያ እጥረት መቅረፍ ይቻል ዘንድ በክልላችን ባሉ ሆስፒታሎችና ከደቡብ ዩኒቨርሲቲ ጋር በጋራ በመሆን የመጀመሪያ ዙር 300 የጤና መኮንን ስልጠና ፕሮግራም በ1997 መጀመሩ ይታወሳል፡፡ በበጀት ዓመቱ በ1997 የተጀመረዉን የተፋጠነ የጤና መኮንኖች ሥልጠና ሂደት ከሐዋሳ ዩኒቨርሲተና ከፌዴራል ጤና ጥበቃ ጋር በመሆን የቅርብ ክትትል የማድረጉ ስራ በቅንጅት ተከናዉኗል፡፡

በባለሙያ ስምሪት ረገድ በበጀት አመቱ 1500 ሁለተኛ ዙር የጤና ኤክስቴንሺን ባለሙያዎች ወደ ስራ እንዲሰማሩ ተደርጓል፡፡ የመጀመሪያ ዙር 747 የጤና አጠባበቅ ኤክስቴንሽን ሰራተኞችንና በ1998 በጥር ወር ተመረቁትን 1500 ጨምሮ በድምሩ 2246 ሁለት ወር የሙያ ክህሎት የማጠናከሪያ ስልጠና ከተሰጣቸዉ በኃላ ተመርቀዉ ወደ ተግባር እንዲገቡ የተደረገ ቢሆንም በተለያዩ ምክንያቶች የጤና ኤክስቴንሺን ባለሙያዎች ቁጥር ወደ ስራ ከተሰማሩ በኋላ የመቀነስ አዝማሚያ እያሳየ በመሄድ ላይ መሆኑን በበጀት አመቱ የተገኘዉ ሪፖርት ያመላክታል በዚሁም መሰረት ቁጥራቸዉ ወደ 2199 ዝቅ ብሏል፡፡

በ1997 በጀት አመት ለሙያ ማሻሻያ ከገቡት ባለሙያዎች ዉስጥ በበጀት አመቱ ከሶስቱ የጤና ሳይንስ ኮሌጆች በድምሩ 387/276 ወንድና 111 ሴት/ ባለሙያዎች የሙያ ማሻሻያ ስልጠና ጨርሰዉ ተመርቀዋል፡፡ ከነዚህም 295 ክሊኒካለ ነርስ፣35 ፐብሊክ ሄልዝ ነርስ፣29 ድራጊስትና 28 ሜዲካለ ላቦራቶሪ ቴክኒሻን ናቸዉ፡፡

የጤና ባለሙያ ስርጭት

በ1998 በክልሉ በጠቅላላው 3711 (2735 ወንድና 976 ሴት) የጤና ኤክስቴንሺን ባለሙያዎችን ሳይጨምር የጤና ባለሙያዎች አገልግሎት በመስጠት ላይ የሚገኙ ሲሆኑ ከነዚህም 110 ሐኪም / ሁሉም ዓይነት / 2945 ነርሶች / ሁሉም ዓይነት / ፣289 ጤና ረዳቶች ፣11 ፋርማሲስቶች ፣ 215 ጤና መኮንኖች ፣ 248 ጤና ተቆጣጣሪዎች /፣ 250 ፋርማሲ ቴክኒሽኖችና ድራጊስቶች፣ 304

ላቦራቶሪ ቴክኒሽኖችን /ጁነየሪና ሲኒየሪ/ ከሚጠቀሱት ሲሆኑ በክልላችን በአሁኑ ወቅት አንድ ነርስ በአማካይ ለ 5060 ፣ አንድ ሀኪም ለ135,472 ሰዎች በማገልገል ላይ ይገኛሉ፡፡ ይህ ጥምርታ አንድ ሀኪም ለ10,000 እና አንድ ነርስ ለ5,000 ሰው ከሚለው የዓለም ጤና ድርጅት መስፈርት በጣም የተራራቀ ነው፡፡ የጤና ባለሙያና የሕዝብ ጥምርታ አለመጣጣም እንደተጠበቀ ሆኖ ፍትሐዊና ግልፅ የሆነ የምደባ ፣ የሥልጠና ፣ የዝውውር እና የስንብት ሥርዓት አለመኖር የባለሙያን የሥራ ተነሳሽነትን ከሚጠበቀው በታች እንድሆን አድርጓል፡፡

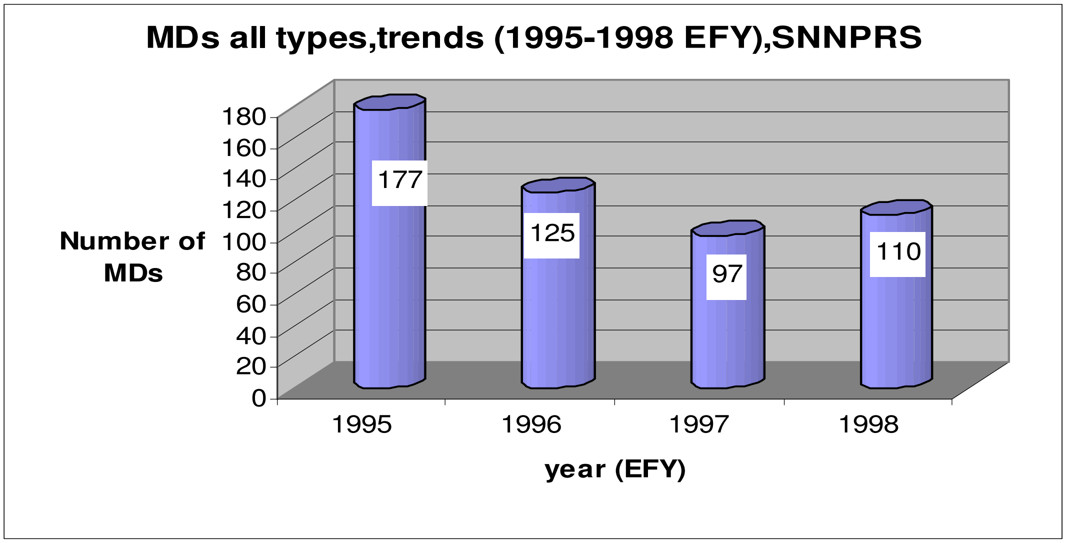

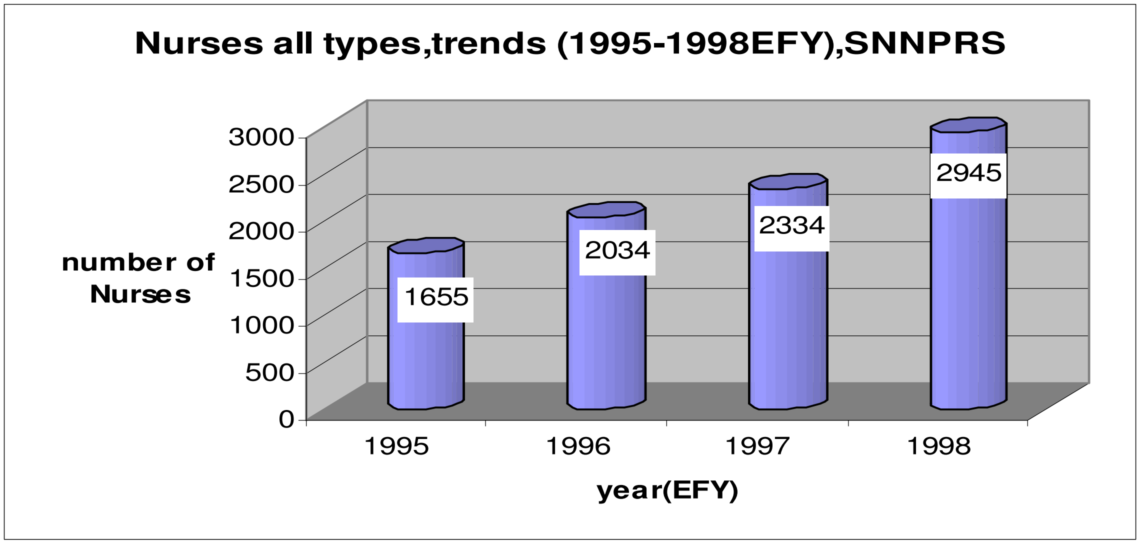

የባለሙያ ቅጥርና ስንብት

በበጀት አመቱ በክልሉ ጤና ቢሮ በኩል የተፈጸመ የባለሙያዎች ቅጥር በጣም አነስተኛ ነዉ:: ይህም የሆነበት ዞኖች ባለሙያዎችን እራሳቸዉ መቅጠር በመጀመራቸዉ ምክንያት ነዉ::በበጀት አመቱም በቢሮ አማካኝነት 7ሀኪሞች፣42 ክሊኒካልነርሶች፣5 ጤና መኮንን፣12 ድራጊስት፣3 ሜዲካል ላቦራቶሪ ቴክኖሎጂስት፣አንድ ጤና ተቆጣጣሪና አንድ ፐብሊክ ሄልዝ ነርስ በድምሩ 71 ባለሙያዎች ተቀጥረዉ ወደ ሴክተሩ እንዲቀላቀሉ ተደርጓል::

በበጀት አመቱም ከዚሁ ቁጥር ጋር ተመጣጣኝ የሆነ ባለሙያ ሴክተሩን ለቆ ሄዷል:: ዘርዘር ባለመልኩ ለመግለጽ በድምሩ 69 /53 ወንድና 16 ሴት/ ባለሙያዎች ሴክተሩን ለቀዋል:: ሴክተሩን ለቀዉ ከሄዱትም 15 ሀኪሞች፣23 ነርሶች፣ 15 ላቦራቶሪ ቴክኒሻን፣4 ጤና መኮንን፣3 ጤና ተቆጣጣሪ፣4 ጤና ረዳት፣ 1 ፋርማሲስት 2 ድራጊስት፣ 1ዴንታል ቴራፒስትና አንድ ባዮሎጂስት ናቸዉ::

የሙያ ስያሜ ምዝገባ

ከጤና ጥበቃ ሚኒስቴር ለክልሉ ጤና ቢሮ በተሰጠዉ ዉክልና መሰረት የክልሉ ጤና ቢሮ የመካከለኛ ጤና ባለሙያዎች ስያሜ ምዝገባ ከሀምሌ 1997 ጀምሮ ሲያካሂድ ቆይቷል:: በበጀት አመቱም 628 የተለያዩ የሙያ ዝግጁነት ያላቸዉ ጤና ባለሙያዎችን ተቀብሎ የሙያ ስያሜ ምዝገባ አካሂዷል:: ከነዚህም 354 ያህሉ የሙያ ምዝገባ ፈቃድ ተሰቷቸዋል::

መድሃኒት አቅርቦትና አስተዳደር

ለክልሉ የተመደቡ መድሃኒቶችና የሕ/መ/መሣሪያዎች ከፌዴራል ጤና ጥበቃ በማምጣት ለዞኖችና ልዩ ወዳዎች እንዲከፋፈል ተደርጓል በዚህም መሠረት ፣

- በቤተሰብ ጤና ክብካቤ መምሪያ በኩል በእርዳታና በግዢ ከተለያዩ ምንጮች ብር 7,353,379 /ሰባት ሚሊዮን ሦስት መቶ ሃምሣ ሦስት ሺህ ሦስት መቶ ሰባ ዘጠኝ ብር/ግምት ያላቸው መድሃኒቶችና የሕ/መ/መሣሪያዎች ገቢ ተደርገው ብር 5737,397አምስት ሚሊዮን ሰባት መቶ ሠላሳ ሰባት ሺህ ሦስት መቶ ዘጠና ሰባት ብር/ግምት ያላቸው ወደ ዞኖችና ልዩ ወረዳዎች ተሰራጭተዋል::

- በኤች አይ ቪ ኤድስ መከላከያና መቆጣጠሪያ ዘርፍ በኩል ብር 3,844,100 (ሦስት ሚሊዮን ስምንት መቶ አርባ አራት ሺህ አንድ መቶ ብር ከአሥር ሣንቲም) ግምትያላቸው የተጓደኝ በሽታወች ማከሚያ አገልግሎት የሚውሉ መድሃኒቶች መጥተው 3,476,725 (/ሦስት ሚሊዮን አራትመቶ ሰባ ስድስት ሺህ ሰባት መቶ ሃያ አምስት ብር)ግምት ያላቸው ወደ ዞኖችና ልዩ ወረዳዎች ተሰራጭተዋል::

- ለ EOS ዘመቻ ሥራ አገለግሎት የሚውሉ የክትባትና ሌሎች ቁሳቁሶች 423,572 (አራት መቶ ሃያ ሦስት ሽህ አምስት መቶ ሰባ ሁለት ብር) ግምት ያላቸው መጥተው 3,914,926 (ሦስት ሚሊዮን ዘጠኝ መቶ አሥራ አራት ሺህ ዘጠኝ መቶ ሃያ ስድስት ብር) ግምት ያላቸው እንዲሰራጩ ተደርጓል::

- ለጤና ኬላ አገልግሎት የሚውል 935,000. (ዘጠኝ መቶ ሠላሣ አምስት ሺህ ብር) ግምት ያላቸው የሕ/መ/መሣሪያዎች መጥተው ባሉን ጤና ኬላዎች ቁጥር እየተሠላ ጤና እንዲሠራጭ ተደርጓል::

- ለሠፈራ ጣቢያ አገልግሎት የሚውል መድሃኒቶችን ከፋርሚድ 1,000,000 (አንድ ሚሊዮን ብር) ግምት ያላቸው መድሃኒቶችንና የሕ/መ/መሣሪያዎችን ግዢ በመፈፀም 820,728.(ስምት መቶ ሃያ ሺህ ሰባት መቶ ሃያ ስምንት ብር) ግምት ያላቸው እንዲሠራጩ ተደርጓል::

- በሳንባ ነቀርሳና ሥጋደዌ ዘርፍ በኩልም እንደዚሁ 5,560,858.(አምስት ሚሊዮን አምስት መቶ ስልሣ ሺህ ስምንተ መቶ ሃምሣ ስምንት ብር ከሃምሣ ሣንትም) ግምት ያላቸው እንዲሁም፣ 10,245,764 (አሥር ሚሊዮን ሁለት መቶ አርባ አምስት ሺህ ሰባት መቶ ስልሣ አራት ብር) ግምት ያላቸው መድኃኒቶችና የሕክምና መገልገያዎች መጥተው እንዲሰራጩ ተደርጓል::

- ለወባ ሕክመና እና መመሪመሪያ አገለግሎት የሚውለ 406,239 (አራት መቶ ስድስት ሺህ ሁለት መቶ ሠላሣ ዘጠኝ ብር ከአሥራ ሁለት ሣንቲም) ግምት ያላቸው መሣሪያዎች

መጥተው 5,705,041 (አምስት ሚሊዮን ሰባት መቶ አምስት ሺህ አርባ አንድ ብር) ግምት ያላቸው እንዲሰራጩ ተደርጓል፡፡

- ለተጨማሪም በምግብ ለተጐዱ ህፃናት ሕክምና አገለግሎት የሚውለ 11,300. (አሥራ አንድ ሺህ ሦስት መቶ ብር) ግምት ያላቸው መድሃኒቶች መጥተው 50,000 (ሃምሣ ሺ ብር) ግምት ያላቸው መድኃኒቶች ተሰራጭተዋል፡፡
- በአጠቃላይ ከጤና ጥበቃ ሚ/ር ከግዥና ከእርዳታ ሰጭ ድርጅቶች ገቢ የሆኑ 25,505,089 (ሃያ አምስት ሚሊዮን አምስት መቶ አምስት ሺ ሰማሚኒያ ዘጠኝ ብር) ግምት ያላቸው መድኃኒቶች ክትባቶች ሪኤጀንት እና የሕክ/መገ/መሣሪያዎች ሲሆኑ በበጀት አመቱም ከጠ ና ጥበቃ ሚ/ር ከግዥና ከእርዳታ ሰጭ ድርጅቶች የተገኙ ለዞኖችና ለልዩ ወረዳዎች ወጭ የሆኑ 34,648,086 (ሠላሳ አራት ሚሊዩን ስድስት መቶ አርባ ስምንት ሺ ሰማኒያ ስድስት ብር) ግምት ያላቸው መድኃኒቶች ክትባቶች ሪኤጀንቶች አና የህ/መገ/መሣሪያዎች ወጭ ተደርጓል፡፡

በክልሉ ያለዉን የመድሀኒት አቅርቦት በማሻሻል የሚሰጠዉን አገልግሎት ጥራትና የተገልጋዩን የመድሀኒት ፍላጎት ማርካት ይቻል ዘንድ እገዛ ያለዉ በተንከባላይ የበጀት ፊንድ የሚታገዝ ልዩ መድሀኒት ቤት በክለሉ ባሉ ሆስፒታሎችና ጤና ጣቢያዎች ተቋቁመዉ አገልገሎት ሲሰጡ ያሉ መሆኑ ይታወቃል ፡፡ ይህም ከፍተኛ አስተዋጽኦ እያበረከተ ይገኛል፡፡ እስካሁንም በድምሩ ይህ አገልግሎት በ11 ሆስፒታሎችና123ጤና ጣቢያዎች እየተሰጠ ይገኛል፡፡

በአጠቃላይ በሰዉ ኃይል ልማት ፣በወረዳና ልዩ ወረዳዎች በቂ የመድሀኒት በጀት አለመያዝ ከፍተኛ ክፍተትና ጫና ማሳደር፣ ከዞንና ከወረዳ ጽ/ቤቶች መረጃዎች በወቅቱ አለመምጣት፣ የሲ/ሰ/ማሻሻያ ፕሮግራም ትግበራ ወጥነት ማጣትና የድህረ ምረቃነፕሮግራም የሚሰጡ ዩኒቨርሲቲዎች አስፈላጊዉን ማሰታወቂያና የጊዜ ገደብ አለማሳወቅ በአፈጻጸም ላይ ችግር ማሰከተላቸዉ ከሚጠቀሱት ናቸዉ፡፡

የማኔጅመንትና የመረጃ አጠቃቀም፣ የድጋፋዊ ክትትል፣ግምገማና ምርምር

በዚህ የአገልግሎት ዘርፍ በበጀት አመቱ በቢሮዉ ዉስጥ ያለዉን የመረጃ መረብ በማጠናከር በመምሪያዎችና አገልግሎቶች መሰረታዊ የጤና አገልግሎት ሪፖርቶችንና መሰረታዊ መረጃዎችን ከአንድ ማዕከል ማግኘት የሚያስችል ስርዓት ለመዘርጋት የተያዘዉ እቅድ ተጀናዉኗል፡፡ በበጀት አመቱ ሊገነባ በእቅድ የታዘዉ የዳታ ቤዝ ህንጻም በእቅዱ መሰረት እየተከናወነ ይገናል፡፡ የፊዚካል ስራዉም 55 ፐርሰንት ተከናዉኗል፡፡ በመረጃ አያያዝና አጠቃቀም ላይ የክህሎት ማዳበሪያ ስልጠ ና ለ300 ለባለሙያዎች ተሰቷል፡፡ በበጀት አመቱም ለማካሄድ የታቀደዉ አራት ድጋፋዊ ክትትል፣በተሳካ መልኩ ተካሂዷል፡፡ በተለያዩ የስራ መደራረቦች ሊካሄድ የታቀደዉ የአጋሮች የጋራ ምክክር መድረክ በበጀት አመቱ ማካሄድ አልተቻለም፡፡ ይሁንና የጤናዉ ሴክተር መማክርት ም/ቤት በየወሩ እየተገናኘ የሴክተሩን አፈጻጸም በጋራ የሚገመግምበት ስርአት ተዘርግቶ

የቅርብ ክትትል እየተደረገ ቆይቷል፡፡ ይህም መልካም የስራ ግንኙነትን ከመፍጠሩም በላይ የተሞክሮ ልዉዉጥ መድረክም ሆኖ ታይቷል፡፡ ይህም በቀጣዩ አመት ተጠናክሮ የሚካሄድ ይሆናል፡፡

በምርምር ረገድ በአመቱ አምስት ምርምሮችን ለማካሄድ የታቀደ ቢሆንም ሶስቱ ምርምሮች ተካሂደዋል፡፡ ሀለቱ በመካሄድ ላይ ናቸዉ፡፡ በዚህ የአግልግሎት ዘርፍ መከናወን ያከባቸዉ ተግባራት ሙሉ በሙሉ ያልተከናወኑ ቢሆንም የተቻለዉ ሁሉ ጥረት ተደርጓል፡፡ ይህ ሁሉ ሲሆን ቢደት መሻሻል የሚገባቸዉ ጉዳዮችን እንዳሉ መጥቀስ አስፈላጊ በመሆ የሚከተሉት ክፍተቶች ታየተዋል፡፡በአጠቃላይ በጤናዉሴክተር አመራር የተሻለ የአፈጻጸም አቅጣጫዎች የተያዙ ቢሆንም ቼክ ሊስትን መሠረት የሚደረጉ ድጋፋዊ ክትትል እንደተፈለገው በየደረጃው አለመከናወን፣ የተሠሩትን ሥራዎች በጊዜ ለቅሞ መቀባበል የሚያስችል የመረጃ ፍሰት ክፍተት፣ያልተቀረፈ የጠ ባቂነት መንፈስ እና የቁጥቁጥ እቅዶች፣ የሴክተሮች ተቀናጅተው አለመሄድ፣የሥራ አመራር አቅም ማነስና በየደረጃው የሠለጠነ የሰው ኃይል እጥረት ጎልተው የታዩ የሴክተሩ ዓመቱ የበጀት ዓመቱ ጉድለቶችና ችግሮች ነበሩ፡፡

የኤች አይ ቪ/ኤድስ መከላከያና መቆጣጠሪያ ዘርፍ

ዘርፈብዙ ምላሽ

በበጀት ዓመቱ ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ መከላከልና መቆጣጠር፣ ከፍተኛ ትኩረት ተሰጥቶት ከተከናወኑ ተግባራት በግንባር ቀዳሚነት የሚጠቀስ ነው፡፡ በበጀት አመቱ የኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ምክር ቤት 3ኛ መደበኛ ጉባኤ ከክልል ጀምሮ እስከ ወረዳና ቀበሌ ድረስ ባለው የአስተዳደር እርከን ተካሂዶ ጠ ቃሚ ውሳኔዎችን አስተላልፏል፡፡ የኤች.አይ.ቪ/ኤድስ የድጋፍና እንክብካቤ ፈንድ እንዲቋቋም የተደረገ ሲሆን ከየካቲት 1998 ዓ.ም ጀምሮ ሁሉም የመንግሥት ሠራተኛ ከክልል እስከ ታችኛው እርከን ድረስ ከደመወዙ 0.5 በመቶ እንዲያዋጣ የጋራ መግባባት ላይ ተደርሶ ተግባራዊ እየተደረገ ይገኛል፡፡ ለዚሁ ዓላማ የሚሆን መመሪያ ተዘጋጅቶ ለአስፈጻሚ አካላት እንዲደርስ ተደርጓል፡፡ ኤች.አይ.ቪ/ኤድስን የእቅዶቻችን አካል የማድረግ ጉዳይ በሁሉም የሴክተር መስሪያ ቤቶች በመዋቅር ጭምር የሴቶችና ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ሜይንስትሪሚንግ ዩኒቲ በማቋቋም የተደገፈ ሲሆን እያንዳንዱ የመንግሥት መ/ቤት ከበጀት 2% ለዚሁ ሥራ እንዲያውል ተደርጓል፡፡

በበጀት አመቱ 65 ወጣቶችን በዋና አመቻችነትና 60 ጸረ ኤድስ ክበብ አባላትን የአቻ ለአቻ ስልጠና ለመስጠት የተቀመጠዉ ግብ ሙሉ በመሉ ተከናዉኗል፡፡

1700 የጤና ኤክስቴንሺን ባለሙያዎች በሚሰሩበት አካባቢ የማህበረሰብ ዉይይትን ማገዝ እንዲችሉ በአራት ጣቢያዎች የማህበረሰብ ዉይይት አመቻቶች ስልጠና ተሰቷል፡፡ በአጠቃላይ

በ1998 መጨረሻ በ1850 ቀበሌያት የማህበረሰብ ዉይይቶች የተካሄዱ ሲሆን 3700 የማህበረሰብ ዉይይት አመቻቶችም ሰልጥነዉ ተሰማርተዋል፡፡

በትምህርትና ቅስቀሳ ረገድም በበጀት አመቱ በርካታ ተግባራት ተከናዉነዋል፡፡ ከነዚህም የአለም ኤድስ ቀን በክልሉ በሁሉም አካባቢዎች እንዲከበር የተለያዩ መልዕክቶችን የያዙ በራሪ ጽሁፎችና ከ10 ሺህ በላይ ካኒቴራዎች ተዘጋጅተዉ ተሰራጭተዋል፡፡ ከደቡብ ኤፍ ኤም ሬዲዮ ጣቢያ ዘጠኝ የአየር ጊዜ በመግዛት የተለያዩ ዝግጅቶች ተላልፈዋል፡፡

ቀደም ሲል በህትመት ላይ የነበሩ ከ15 ሺህ በላይ መጽሄቶች፣ 9000 ፖስተሮች፣60 ሺህ በላይ በራሪ ጽሁፎች ታትመዉ እንዲሰራጩ ተደርጓል፡፡

በክልሉ የኤድስ መረጃ ማዕከልን ለማቋቋም በተደረገዉም ጥረት ምንም እንኳን ማዕከሉን የመገንባቱ ተግባር በበጀት አመቱ ባይጀመርም ለማዕከሉ መቋቋም አስተዋጽዎ ያላቸዉን የዉስጥ ማቴሪያሎችን ከፌዴራል የኤች አይ ቪ ኤድስ መከላከያና መቆጣጠሪያ ጽ/ቤት ጋር በመተባበር ለማሰባሰብ በተደረገዉ ጥረት ማቴሪያሎቹን ማሰባሰብ ተችሏል፡፡ ሌሎችም ተጨማሪ ቁሳቁሶች ተገዝተዋል፡፡ የማዕከሉ ግንባታ በ1999 በጀት አመት የሚካሄድ ቢሆንም ማዕከሉን በጊዜያዊነት በኪራይ ቤት ለማስጀመር የሚያስችል ቅድመ ዝግጅት ተጠናቋል፡፡

ድጋፍና እንክብካቤ

በቫይረሱ ሳቢያ ለተጎዱት ድጋፍና እንክብካቤ መስጠትን በተመለከተ በ1998 በጀት አመት በበጎ ፈቃደኛ ተንከባካቢዎች ለ 1259 የአልጋ ቁራኛ ለሆኑ በሽተኞች የቤት ለቤት እንክብካቤና ድጋፍ ፣ ከቫይረሱ ጋር ለሚኖሩ 1050 ሰዎች በተለያዩ አካላት የምግብ፣ የህክምና እና የተለያዩ ድጋፎች የተሰጠ ሲሆን ከ 10 ሺህ በላይ ወላጅ ያጡና ተጋላጭ ህፃናት እንዲሁም አረጋውያን የተለያዩ ድጋፎችን እንዲያገኙ ተደርጓል፡፡ እንዲሁም ከቫይረሱ ጋር የሚኖሩትን ወይም ተጐጂዎችን እራሳቸውን መርዳት እንዲችሉ ለማድረግ 311 አባላት በገቢ ማስገኛ ፕሮግራም ታቅፈው ተጠቃሚ እንዲሆኑ ተደርጓል፡፡

የህክምና አገልግሎት አቅርቦት

በፍቃደኝነት ላይ የተመሰረተ የምክርና ምርመራ አገልግሎት/ቪሲቲ/

በ1998 በጀት አመት 50 ተጨማሪ የምክርና ምርመራ አገልግሎት የሚሰጡ ማዕከላትን በመክፈት ቁጥሩን በ1998 መጨረሻ ወደ 200 ለማሳደግ የታቀደ ሲሆን በበጀት አመቱ ተጨማሪ 50 ተቋማትን በማቋቋም በአሁኑ ወቅት በክልሉ 200 ጤና ጣቢያዎችና ሆስፒታሎች እንዲሁም በመያድና በተለያዩ ተቋማት ዉስጥ ባሉ የህክምና ማዕከላት የምክርና ምርመራ ማዕከላት ተቋቁመው አገልግሎት እየሰጡ ይገኛሉ፡፡ በበጀት አመቱ በፈቃደኝነት ላይ የተመሰረተ የምክርና ምርመራ አገልግሎትን ለ100ሺህ ተገልጋዮች ለመስጠት ታቅዶ አገልግሎቱን ለ75,562 ተገልጋዮችለመስጠት ተችሏል፡፡ አገልግሎቱን ካገኙት ዉስጥ 6817(3047ወንድ፣3770ሴት)

በደማቸዉ ቫይረሱ ተገኝቶባቸዋል፡፡ በፍቃደኝነት የምክርናየምርመራ አገልግሎትን ተጠቃሚነት በንጽጽር ስንመለከት በ1994 1,715 ሰዎች፣ በ1995 8,226 ተጠቃሚዎች፣ በ1996 መጨረሻ 26,380 እና በ1997 52 150 አግኝተዋል፡፡

ምንም እንኳን የምክርና ምርመራ አገልግሎት ተጠቃሚ ቁጥር መሻሻል እየታየበት ቢመስልም ከችግሩ ስፋት አንጻር በክልሉ ያሉ ተቋማት የሚሰጡት አገልግሎት በጣም ዉስን መሆኑን ያሉት መረጃዎች አመላካች ናቸዉ፡፡ ምንም እንካን ከዞን ዞንና ከወረዳ ወረዳ እንዲሁም ከጤና ድርጅት ጤና ድርጅት ልዩነት መኖሩ ቢታመንም በክልል ደረጃ በአማካይ ሲታይ አንድ ማእከል በቀን አገልግሎቱን የሚሰጠዉ ከአንድ ሰዉ ያልበለጠ መሆኑ በጣም ሊተኮርበትና ሊለወጥ የሚገባዉ ጉዳይ ነዉ፡፡

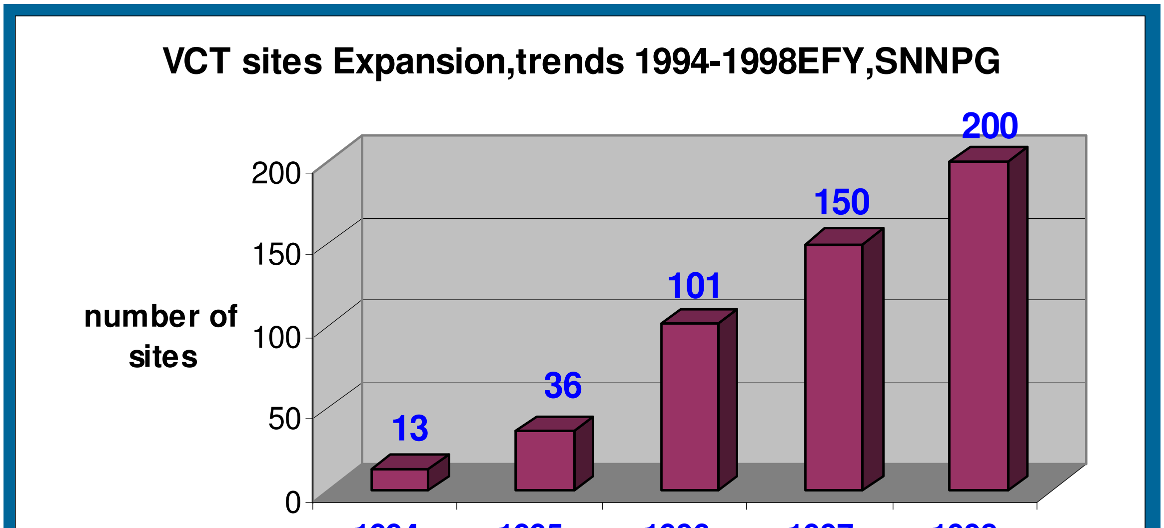

ሰንጠረዥ 17 : በፈቃደኝነት የኤች አይቪ ምክርና ምርመራ አገልግሎት ተጠቃሚነትና በደማቸዉ ቫይረሱ የተገኘባቸዉ ብዛት በዞንና ልዩ ወረዳ1998ዓም

ተቁ	ዞን/ልዩወረዳ	በፈቃደኝነት የተመረመሩ ብዛት	በደማቸዉቫይረሱ የተገኘባቸዉ ብዛት	% በየአካባቢዉ
1	ቤ/ማጂ	948	176	18.6%
2	ዳዉሮ	643	33	5.1%
3	ጋሞጎፋ	7221	644	8.9%
4	ጌዲኦ	4258	361	8.5%
5	ጉራጌ	14063	737	5.2%
6	ሀዲያ	4021	285	7.1%
7	ካፋ	1378	58	4.2%
8	ከም/ጠ	2129	62	2.9%
9	ሸካ	4319	153	3.5%
10	ሲዳማ	7744	1452	18.8%
11	ስልጤ	2745	157	5.7%
12	ደ/ኦሞ	2302	211	9.2%
13	ወላይታ	7447	892	12.0%
14	አላባ	1177	73	6.2%
15	አማሮ	956	7	0.7%
16	ባስኬቶ	0	0	0
17	ቡርጂ	189	7	3.7%
18	ዲራሼ	700	15	2.1%
19	ኮንሶ	382	57	14.9%
20	ኮንታ	370	11	3.0%
21	የም	433	5	1.2%
22	አዋሳ አስተ	11806	1330	11.3%
23	አዋሳሪፈራል ሆስፒ.	331	91	27.5%
	ክልል	75562	6817	9.0%

ሰንጠረዥ18 : በፈቃደኝነት የኤችአይቪ ምክርና ምርመራ ተጠቃሚነት በዞንና በልዩ ወረዳ 1998ዓም

ተቁ	ዞን/ልዩወረዳ	በፈቃደኝነት የተመረመሩ ብዛት	% ከክልሉ ጠቅላላ ተጠቃሚዎችአንጻር

1	ቤ/ማጂ	948	1.25%
2	ዳዉሮ	643	0.85%
3	ጋሞጎፋ	7221	9.56%
4	ጌዲኦ	4258	5.64
5	ጉራጌ	14063	18.61
6	ሀዲያ	4021	5.32
7	ካፋ	1378	1.82
8	ከም/ጠ	2129	2.82
9	ሸካ	4319	5.72
10	ሲዳማ	7744	10.25
11	ስልጤ	2745	3.63
12	ደ/ኦሞ	2302	3.05
13	ወላይታ	7447	9.86
14	አላባ	1177	1.56
15	አማሮ	956	1.27
16	ባስኬቶ	0	0.0
17	ቡርጂ	189	0.25
18	ዲራሼ	700	0.93
19	ኮንሶ	382	0.51
20	ኮንታ	370	0.49
21	የም	433	0.57
22	አዋሳ አስተ	11806	15.62
23	አዋሳ ሪፈራል ሆስፒ	331	0.44
	ክልል	75562	100%

<u>ሰንጠረዥ 19 :</u>**በፈቃደኝነት የኤችአይቪ ምክርና ምርመራ ተጠቃሚነት በዞንና በልዩ ወረዳ 1998ዓም**

ተቁ	ዞን/ልዩወረዳ	በፈቃደኝነት የተመረመሩ ብዛት	የቪሲቲ ማዕከላት ብዛት	በአማካይ በአንድ ቪሲቲ ማዕከል የተመረመሩ ብዛት
1	ቤ/ማጂ	948	9	105
2	ዳዉሮ	643	4	161
3	ጋሞጎፋ	7221	18	401
4	ጌዲኦ	4258	10	426
5	ጉራጌ	14063	28	502
6	ሀዲያ	4021	19	212
7	ካፋ	1378	11	125
8	ከም/ጠ	2129	9	237
9	ሸካ	4319	4	1,080
10	ሲዳማ	7744	29	267
11	ስልጤ	2745	12	229
12	ደ/ኦሞ	2302	6	384
13	ወላይታ	7447	16	465
14	አላባ	1177	3	392
15	አማሮ	956	2	478
16	ባስኬቶ	0	1	0
17	ቡርጂ	189	1	189
18	ዲራሼ	700	2	350
19	ኮንሶ	382	2	191
20	ኮንታ	370	1	370
21	የም	433	1	433
22	አዋሳ አስተ	11806	8	1,476
23	አዋሳሪፈራል ሆስፒ	331	4	83
	ክልል	75562	200	378

የጸረ ኤች አይቪ ህክምና አገልግሎት / ART/

የፀረ ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ህክምና አገልግሎት በሚመለከት አገልግሎቱን የሚሰጡ ተቋማትን ከሶስት ወደ አስር ለማሳደግ የታቀደ ሲሆን እቅዱም ሙሉ በሙሉ ተከናዉኗል:: በበጀት አመቱም መጨረሻ 10 ሆስፒታሎች አገልግሎቱን እየሰጡ ይገኛሉ :: በአሁኑ ወቅት በድምሩ 2528

ሰዎች ነፃ የፀረ ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ መድሃኒት በመጠቀም ላይ ናቸዉ፡፡ ቀደም ሲል በፈቃደኝነት የሚሰጥ የምክርና ምርመራ አገልግሎት ተጠቃሚ ቁጥር መሻሻል ቢታይበትም አገልግሎቱን ማግኘት ከሚገባቸዉ ተገልጋዮች አንጻር ቁጥሩ ዝቅተኛ ነዉ ያልነዉ ቁልፍ ጉዳይ ለጸረ ኤች አይ ቪ ህክምናም በተመሳሳይ መልኩ መከሰት የምንሰጠዉ አገልግሎት ጉድለቱን ለይተን በማያት ማሻሻል እንዳለብን አመላካች በመሆኑ ልንፈትሸዉ ይገባናል፡፡ በአገር አቀፍ ደረጃ በ1997፣ 1998 እና 1999 እስከ ጥር መጨረሻ ድረስ ማከናወን ካለብን 12372 ተገልጋይ ዉስጥ ባለፉት ሁለት አመታት ያስመዘገብነዉ 2528 ተጠቃሚ ቁጥር በጣም ዝቅተኛ ነዉ፡፡ በዚህ አገልግሎት ዘርፍ እያጋጠሙካሉት ችግሮች ቀዳሚዎቹ የሰለጠኑ ባከሙያዎች እጥረትና የሰለጠኑትም ቢሆኑ የስራ ቦታ መልቀቅ፣ የሪኤጀንቶችና የሲዲ ፎር ማሺን እጥረትና በዚሁ ሳቢያ የአገልግሎቶች መቆራረጥ፣አድሎና መገለል፣ የተሰሩ ስራዎች በተሟላ መልኩ አለመቅረብና የሪፓርቶች መዘግየት፣ በመከላከሉና በአገልግሎት አሰጣጥ ዙሪያ ያለዉ ቅንጅት ደካማ መሆን፣ የማህበረሰብ ዉይይት መዳከም፣ ዝቅተኛ የአገልግሎት ተጠቃሚነት እንዲሁም ለዘርፉ የሚቀርቡ በጀቶችን በወቅቱ ተጠቅሞ አለማወራረድ በቀዳሚነት ከሚጠቀሱት ናቸዉ፡፡ እስከ ሰኔ 30 1998 ድረስ በክልሉ እየተሰጠ ያለዉን የቅድመ ጸረ ኤች አይቪ ህክምናና የጸረ ኤች አይ ቪ ህክምና አገልግሎት አቅርቦት በተመለከተ አገልግሎቱን የሚሰጡትን ማዕከላት ባማከለ መልኩ - እንደሚከተለዉ ተጠቃሎ ቀርቧል፡፡

	On-ART			
ART sites	Childrens <14 years	Males >14years	Females >14 years	Total
Yirgalem hospital	31	487	512	1030
A/Minch hospital	7	268	249	524
Sodo hospital	7	140	138	285
Mizan hosp.	7	73	82	162
Hossaena hosp.	3	31	58	92
Dilla hosp.	4	56	62	122
Butajira hosp.	1	36	56	93
Jinka hosp.	0	35	37	72
Attat hosp.	2	45	63	110
Chench hosp	0	17	21	38
Total	62	1188	1278	2528

ART sites	non-ART			
	Childrens <14years	Males >14years	Females >14 years	Total
Yirgalem hospital	61	649	779	1489
A/Minch hospital	21	490	542	1053
Sodo hospital	32	255	321	608
Mizan hosp.	13	104	135	252
Hossaena hosp.	20	92	179	291
Dilla hosp.	12	119	150	281
Butajira hosp.	7	75	127	209
Jinka hosp.	5	82	88	175
Attat hosp.	13	82	131	226
Chench hosp	3	33	41	77
Total	187	1981	2493	4661

Grand total(non-ART & ART) care & support				
ART sites	Childrens <14years	Males >14years	Females >14 years	Total
Yirgalem hospital	92	1136	1291	2519
A/Minch hospital	28	758	791	1577
Sodo hospital	39	395	459	893
Mizan hosp.	20	177	217	414
Hossaena hosp.	23	123	237	383
Dilla hosp.	16	175	212	403
Butajira hosp.	8	111	183	302
Jinka hosp.	5	117	125	247
Attat hosp.	15	127	194	336
Chench hosp	3	50	62	115
Total	249	3169	3771	7189

ኤች አይ ቪ ቫይረሱ ከእናት ወደ ልጅ እንዳይተላለፍ የመከላከል ህክምና አገልግሎት / PMTCT/

ቫይረሱ ከእናት ወደ ልጅ እንዳይተላለፍ ይቻል ዘንድ የመከላከል ህክምና አገልግሎት በክልላችንም አየተሰጠ ይገኛል። በበጀት አመቱም ይህን አገልግሎት መስጠት የሚችሉ ቋማትን ቁጥር በ1997 ከደረስንበት 11 ወደ 45 ለማሳደግ ታቅዶ በበጀት አመቱ አገልግሎቱን የሚሰጡ ተቋማት ቁጥር ወደ 32 ማሳደግ ተችሏል። እስከ በጀት አመቱ መጠረሻ በድምሩ በነዚህ ተቋማት

አማካኝነት ለቅድመ ወሊድ ክትትል ከመጡ 44410 እናቶች ዉስጥ ለ 10070 እናቶች የቅድመ ምርመራ የምክር አገልግሎት፣ የቅድመ ምርመራ የምክር አገልግሎት ካገኙት ዉስጥ 8100 በፍቃደኝነት ተመርምረዋል:: ከነዚህም ዉስጥ 7722 (80%) ለድህረ ምርመራ የምክር አገልግሎት መተዋል፣ከነዚህም ዉስጥ 366(4.5%) በደማቸዉ ዉሰጥ ቫይረሱ ተገኝባቸዋል:: እስከበጀት አመቱ መጨረሻም 159 እናቶችና 134 ህጻናት መድህኒት ወስደዋል::

ኤች አይ ቪ ቫይረስ ከእናት ወደ ልጅ እንዳይተላለፍ መከላከል ህክምና ክልላዊ ገጽታ ሰኔ 30 1998 ድረስ

አገልፍገሎቱን የሚሰጡ ተቋማት ብዛት	32
በተቋማቱ የቅድመወሊድ ክትትል የሚያደርጉ እናቶች ብዛት	44410
ቅድመ ምርመራ ምክር የተደረገላቸዉ እናቶች	10,070
ኤች አይቪ ምርመራ ያደረጉ	8100
ከምርመራ በኋላ ለምክር አገልግሎት የተመለሱ/የተሰጣቸዉ	7,722(80%)
ከተመረመሩት በደማቸዉ ቫይረሱ የተገኘባቸዉ	366(4.5%)
መድህኒት የወሰዱ እናቶች	159
መድህኒት የወሰዱ ህጻናት	134

ሰንጠረዥ20: Distribution of suspected and confirmed AIDS cases reported by age and sex, 1998 EFY

Age	Suspected AIDS cases			AIDS cases			
	Male	Female	Total	Male	Female	Total	%
0-4	37	31	68	18	10	28	2.8%
5-14	42	76	118	16	18	34	3.4%
15-19	49	99	148	3	20	23	2.3%
20-24	117	146	263	29	90	119	11.9%
25-29	171	231	402	81	128	209	20.8%
30-34	190	190	380	95	114	209	20.8%
35-39	171	119	290	101	82	183	18.2
40-44	114	54	168	59	25	84	8.4%
45-49	69	38	107	35	23	58	5.8%
50+	93	47	140	34	22	56	5.6%
Total	1053	1031	2084	471	532	1003	100

Positivecases: Married=482, unmarried=213, widowed=103, divorced=99

ሰንጠረዥ21: **HIVcare (non-ART & ART)-new and cumulative number of persons enrolled**

ART sites	HIVcare (non-ART & ART)-new and cumulative number of persons enrolled											
	non-ART				On-ART				Grand total			
	Childrens <14years	Males >14years	Females >14 years	Total	Childrens <14years	Males >14years	Females >14 years	Total	Childrens <14years	Males >14years	Females >14 years	Total
Yirgalem hospital	61	649	779	1489	31	487	512	1030	92	1136	1291	2519
A/Minch hospital	21	490	542	1053	7	268	249	524	28	758	791	1577
Sodo hospital	32	255	321	608	7	140	138	285	39	395	459	893
Mizan hosp.	13	104	135	252	7	73	82	162	20	177	217	414
Hossaena hosp.	20	92	179	291	3	31	58	92	23	123	237	383
Dilla hosp.	12	119	150	281	4	56	62	122	16	175	212	403
Butajira hosp.	7	75	127	209	1	36	56	93	8	111	183	302
Jinka hosp.	5	82	88	175	0	35	37	72	5	117	125	247
Attat hosp.	13	82	131	226	2	45	63	110	15	127	194	336
Chench hosp	3	33	41	77	0	17	21	38	3	50	62	115
Total	187	1981	2493	4661	62	1188	1278	2528	249	3169	3771	7189

ሰንጠረዥ22: **ART regimen at end of sene 1998 EFY,SNNPRS**

ART regimen at end of sene 1998 EFY,SNNPRS													
ARTregimen	year	Sex	A/minch	Chencha	Attat	Jinka	Sodo	Butajira	Dilla	Hossaena	Mizan	Yirgalem	Total
1st. Line regimen	> 14 years	Male	181	23	92	29	112	27	51	33	64	414	1026
		Female	184	15	58	30	115	46	56	48	65	426	1043
		Total	365	38	150	59	227	73	107	81	129	840	2069
	<=14 years	Male	549	0	2	0	4	0	1	1	4	14	575
		Female	914	0	1	0	3	1	1	2	2	8	932
		Total	1463	0	3	0	7	1	2	3	6	22	1507
													0
	snb total	M	730	23	94	29	116	27	52	34	68	428	1601
		F	1098	15	59	30	118	47	57	50	67	434	1975
		T	1828	38	153	59	234	74	109	84	135	862	3576
													0
2nd. Line regimen	> 14 years	Male	2	0	0	0	0	0	0	0	0		2
		Female	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Total	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
	<=14 years	Male	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Female	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0
		Total	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
													0
	sub. total	M	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
		F	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		T	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
													0
	Grand total	Male	732	23	94	29	116	27	52	34	68	428	1603
		Female	1098	15	59	30	118	47	57	50	67	434	1975
		Total	1830	38	153	59	234	74	109	84	135	862	3578

- **Regional HIV/AIDS Situation (in 2006)**
  - **Adult HIV Prevalence 3.1%**
    - **Female 3.5%**
    - **Male 2.7%**
      - **Urban 9.1%**
      - **Rural 2.6%**
  - **PLWHAs =235,937(under 15 yrs =17,136)**
  - **HIV positive pregnant women = 23,024**
  - **HIV positive births = 6,265**
  - **New HIV Infections = 35,619**
  - **New AIDS Cases = 19,523**
  - **Annual AIDS deaths = 17,931**
  - **AIDS cases newly in need of ART = 39,046**
  - **Orphans = 91,975**